

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Philippi Servii E Societate Iesv Amicus Fidelis Vsque Ad
Mortem: Sive Modvs Ivvandi Moribvndos, Ægris, Sanisqve
Perinde Vtilis**

Servius, Philippe

Leodii, 1648

Amicvs Fidelis Vsque Ad Mortem: Sive Modvs Ivvandi Moribvndos, Ægris,
Sanisqve Perinde Vtilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60032)

AMICVS FIDELIS

VSQVE AD MORTEM :

SIVE

MODVS INVVANDI

MORIBVNDOS,

ÆGRIS, SANISQVE

PERINDE UTILIS.

CAPVT PRIMVM.

*Æger, Amicum deligat, cui animæ
sua curam fidenter credat.*

STATIM vbi periculosa
ægritudinis indicia de-
prehenderis, Amicum fi-
delem aduoca, qui te in
incipiti mox agone lu-
ctantem dirigat, iuuetque ad obti-
nendam æternæ salutis palmam.

Amicum fidelem hîc appello, qui

A

solan-

2 AMICI FIDELIS
solandis iuuandisque moribundis se-
dulam nauat operam, quiq̄ue, quod
experiens medicus est ægro corpori,
hoc ipse est mentis ægritudini: siue id
agat ex officio; siue ex charitatis zelo.

Multa de veræ amicitiaë laudibus
sacri, profaniq̄ue Auctores præscri-
pserunt, hos inter, Socratem dicere so-
litum accepimus, nullam esse posses-
sionem pretiosiore[m] vero bonoq̄ue
Amico: Ecclesiasticum loqui diceres;
sed perinde est ex aureone, an ex tubo
fictili lymphâ profluat; dūmodo lim-
pida sit: vultisne vt illam ex ipso Spi-
ritus Sancti fonte depromamus? ni-
mirum:

Purius ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Ecc. 6. *Amicus fidelis protectio fortis: qui autem in-
v. 14. uenit illum, inuenit thesaurum.*

15. 16. *Amico fideli nulla est comparatio, & non est
digna ponderatio auri & argenti contra
bonitatem fidei illius.*

*Amicus fidelis, medicamentum vitæ & im-
mortalitatis.*

O te felicem, Amice fidelis, qui lau-
dum tuarum præconem talem nactus
es!

§. PRI-

§. PRIMVS.

*Amico fideli diligenter ex-
pendenda.*

Intelligat in primis Amicus fidelis, quanti momenti opus aggrediatur, nempe operum diuinorū, vt ait Dionysius, diuinissimum; in quo de eterna Amici salute agitur, quo in opere si quis error admittitur, nullā vel industriā vellabore reparatur. Quare Lamachus Centurio apud Lacædemonios non ignobilis, sapienter admonerat non perinde errari in bello atque alijs in rebus, quod error ille sit irreparabilis, alij non item. Idem dixerim de errore in hoc bello spirituali: *si enim ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, ibi erit.* Eccles. II.

Cū ergo ad agrum vocaris, uelim apud te reputes Prouidentiam Diuinam uti uelle ministerio tuo, ut animulam vnā sibi longē carissimā ad optatæ salutis portum adducas: oter beatum, si Deo tuo, in opere tam eximio fueris cooperatus! Si iustus est qui te vocat, alloquio tuo spirituali

4. AMICI FIDELIS

animatus, fidei, spei vel caritatis actus forsitan aliquos excitabit, quibus cælum ditior ingrediatur, eamque beatitudinis suæ partem, industriæ tuæ, æternùm acceptam feret. Quod si peccatorum sarcinam apud alium priùs deposuerit quàm tu ad illum adieris, captata occasione, aliquas contriti cordis lacrymas elicies, illudque saltem consequeris, vt ignes purgatorios celerius euadat, Deoque suo, opera tua adiutus, aliquanto citius perfruatur.

Quid quod non rarò ad eum euocaberis, cuius salus in dubio est? imò qui animæ iacturam facturum est, nisi protinus suppetias adferas? Deus bone! quo tandem animo in te futurum existimas, si, quod auertat Deus, ille ad quem adire neglexisti, ignibus addiceretur æternis? à quibus tamen eum verbis duobus asserere potueras: quas non flammæ, quas non furoris faces in caput tuum eiacularum est? melius ominor: quàm lætas, quàm iucundas depromet voces animi memoris indices, quisquis opera tua & industria viderit sese è periculosis mundi

di

PARS PRIMA. 5

di huius fluctibus eductum, in tutissimo salutis portu conquiescere? crede mihi, pro referenda gratia Deum precibus sollicitare non desinet, usque dum in cœlo gaudij tanti socium habuerit, cuius obtinendi tam bonum in terris nactus est adiutorem.

Quod si beati (vt loquar cum Scriptura) fraudari nequeunt à desiderio suo, intelligis, opinor, Amice fidelis, quàm benè, quàm utiliter operam locas, atque adeò cum moribundos adiuuas, te non magis illorum saluti, quàm gloriæ tuæ velificari. Nam si Apostolo, Philippensibus, quos ad pietatem erudiebat, dicere licuit: *Gaudium & corona omnes vos estis: quomodo non erunt gaudium & corona tua, quos ad gaudium coronasque cœlestes quasi manu duxeris? Age ergo, animos magnos indue,*

Phil. 4.

— *Neque enim ludicra petuntur*

Premia.

Venabitur tecum in eodem saltu tartareus Cacodæmon, sciens quod modicum tempus habet. Rabiem eius acuet metus, ne anima illa locum eius in cœ-

Apoc.
12.

A 3

lis

6 AMICI FIDELIS

lis occupet; proinde casses pedicafque expediet, fraudes dolosque suos omnes aduocabit: Tu ne cede dolis, aderit fortior ab alto Deus, in cuius ope tota spes rei benè gerendę constituenta est. Eò itaque suas, suorumque preces diriget Amicus fidelis, vt ægris quos adiuuandos susceperit, Numen Diuinum propitiet, quod vt faciliùs assequatur, sibi minimùm, Deo, vt dixi, plurimùm confidat, & curationes omnes suas ab hac precatiuncula auspicietur.

Bone Iesu qui me inter te, & hunc famulũ tuum N. medium esse voluisti, licet in me boni operis testimonium non agnoscas, officium tamen credite dispensationis non recuses: ne per me illius salutis pereat pretium, pro quo victima factus salutaris copiosum sanguinem effudisti.

§. SECVN

§. SECVNDVS.

*Quenam potissimum in Amico fideliz
desiderantur ?*

TRia debet ægro Amicus fidelis :
obsequium , compassionem , siue
doloris , ex dolore eius , significatio-
nem ; nec non consolationem . Hisce
considerationibus ad id operis excitet
se. 1. An non ego fortunatus , cui no-
bilis hæc prouincia obtigit , in qua , vi-
tæ suæ partem non exiguam posuit
Christus Seruator meus ? 2. O quàm
iucundum erit in decretorio illo ex-
tremi iudicij die , audire verba ista
mellea ! *Venite benedicti Patris mei ; possi- Math.*
detè regnum , &c. Æger fui & visitastis 25.
me , in luctu eram , & consolati estis
me . Si casu dolet digitus , confestim
ad illum iuuandum oculorum orbes
conuertuntur . Si læsus est pes , sine
mora pedi manus opitulatur . Nonne
sumus vnius corporis membra ? Absit
ergo , vt alter alteri , quod in nobis e-
rit , caritatis hoc obsequium denege-
mus , aut malignè præstemus .

Amici fidelis intentio purissima ef-

8 AMICI FIDELIS

se, nec aliò ferri debet quàm vt ani-
ma, Christi redempta sanguine, finem
suum, qui est æterna beatitudo, conse-
quatur.

: Optandum est vt non mediocriter
versatus sit in rebus spiritualibus, & vt
prudentiam gratiamque habeat cum
omni hominum genere utiliter con-
uersandi: aliter enim cum doctis &
ingeniosis, aliter cum indoctis ac ru-
dibus gerere se debet: illis, pauca &
selecta, his, paulò plura, eaque ma-
gis explicata suggerenda erunt; neque
semper eodem modo cù his, vel cum
illis procedendum: Videndum enim
an qui inuisantur sensibus adhuc vi-
geant, an fortè morbus reddiderit il-
los hebetiores: videndum an graui-
ter, an leuiusculè cum doloribus con-
sistentur. Habenda interdum circū-
stantium ratio, quibus subinde oppor-
tunè dicta prodesse poterunt. Cauen-
dum autem ne vno contextu, ne pro-
peranter nimis, ne vno tono dicantur
omnia; filum de industria interrumpen-
dum, silentioque indulgendum, vt
æger audita meliùs digerat, & cre-
briori-

rioribus interrogationibus fortè fatigatus nonnihil interquiescat.

Verba ipsa candida sint, fuci omnis expertia; loquendi modus natiuus, ab omni fastu & affectatione remotus. Benè fecerit Amicus fidelis, si res ipsas quæ dicendæ sunt, modumque dicendi ac ordinem præmeditetur: nam si alijs in negotijs, in hoc maximè videndum est quid, quando, quomodo, quatenus.

S. Ignatius Loyola, part. 4. const. c. 8. §. 7. Curandum est, inquit, vt ea quæ ad benè moriendum conferunt, quique modus in eo tempore in quo tantum est momenti ad finem vltimū æternæ felicitatis consequendum, vel ab ea excidendum teneri debeat, intelligatur. Sacerdotibus verò, qui euocantur ad iuuandos eos qui morti vicini sunt, præscribitur, vt ea in promptu habeant quæ vsui esse possint: vtque tamdiu illis adsint quamdiu sola necessitas postulabit.

AS §. TER-

10 AMICI FIDELIS
§. TERTIVS.

*Quid maximè obseruandum
Amico fideli.*

Quod primò dictum oportuit, di-
cam modò,

*Idq̄, vnum repetens, iterumq̄, iterumq̄
monebo.*

Amicus fidelis, quocumque tandem
tempore ad ægrum euocetur, moras
omnes abrumpat, negotia alia, quam-
uis in speciem vrgentia tantisper sepo-
nat, & negotium hoc, negotium nego-
tiorum existimet. Nouit animarum
hostis quantæ vel momento vno re-
rum conuersiones fiant, nouit quan-
tum boni moribundo afferat Pastoris
vel alterius Sacerdotis præsentia, cu-
ius verba (incantamenti suis omnibus
potentiora) immanè quãtum perhor-
rescit; vt proinde mirum non sit eum,
vnde vnde curarum semina accersere,
morarum causas innectere, consutis
dolis quamplurimos ex quouis fer-
ro lignovè obices fabricare, quibus à
morientium tabernaculis, Parochi in
primis, alijque Sacerdotes arceantur.

Ex-

Expertus id est, sed cum ingenti animi sui dolore Beatus Seuerus Pastor, cuius meminit S. Gregorius Dialogorum suorum lib 1. cap. 12. qui rogatus vt moribundo præsens adesse vellet, iam mox venturum se recepit vbi negotiolum quod præ manibus erat, absoluisset. Substitit ergo tantisper dum vineæ suæ palmites qui pauci supererant, resecurisset; id enim operis illi tum præ manibus erat. Sed heu!

Suffocant parua commoda magna mora.

Ante mors ægro vitam, quàm ille vitam, siue vitis suæ palmites amputauit: documento futura sanctis etiam Sacerdotibus, periculolum esse, in hoc animarum negotio tergiuersari. Venit interim Beatus Pastor, qui vbi hominem expirasse vidit, propius nihil factum est quàm vt & ipse cum illo expiraret. Ergo miserum se inclamare, vineam suam vt curaret, Domini vineam neglexisse, tarditatem suam incusare, eique tam acerbæ mortis causam adscribere, imò verò morte crudeliorem se fuisse: illam, corpus; se verò, animam

mam

12 AMICI FIDELIS

mam peremisse. Precibus denique, lacrymis singultibusque obtestari, hanc ut sibi noxam remittat Deus, eamque nolit defuncto fraudi esse. Hæc ille, funeri affusus tam mæsto, tam lugubri carmine ingeminabat, ut eius, mortales, immortalesque caperet miseratio: Deus ipse, cui *proprium est misereri semper & parcere*, seruo suo indigentiam hanc condonauit; & ne tam graui affecto animo mæroris næuus vllus resideret, eum qui viuere desierat, in Amici fidelis gratiam, ad vitam reuocauit. Quid hic illi (exclamat Anonymus Monacensis) quos morituri non è vinea, sed vini taberna vocant, & sæpè, heu! frustra vocant, qui tamen ab inferis reuocare animos non possunt, sequi possunt? Hinc interim, discat Amicus fidelis, moribundorum causis non indormire, aut ad eos non oscitanter accedere: quemcumque periclitari de vita, vel solo tumore acciperit, non expectet vsque dum aduocetur, vltro ipse ad amicum nec inuitatus aduolet.

Monebat olim Democritus, ad nuptias

etiam celebresque alios conuiuiorum, vel ludorum apparatus, amicum inuitatum ire debere; ad exequias verò, ad morbos lugubresque & infortunatos rerum euentus debere eundem etiam non inuitatum properare. An non id Christianis potius quàm Ethnicis faciendum?

Imitetur Amicus fidelis, eum qui ex vero fidelis Amici nomen sibi vindicare potest, & de cuius fideli & constanti amicitia præclarum illud extat testimonium. *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos.* Vocatus ille ad Centurionis seruulum nihil cunctatus: *Veniam, inquit, & curabo eum.*

Ioann.
13.
Math.
8.

Dicat aliquis: diligebat Lazarum Iesus, testantur id per breues illæ quidem, sed amoris plenissimæ litteræ: *Domine ecce quem amas infirmatur.* Quid, quod eius gratia lacrymatus est IESVS, & ita lacrymatus, vt circumstantes dicerent admirabundi: *Ecce quomodo amabat eum!* quid tum postea? Et tamen admonitus de eius infirma valetudine, remansit nihilominus in eodem loco duobus diebus priusquam ad

Ioann.
11.

14 AMICI FIDELIS

ad eum adiret. Frustra es mihi Amice, si tarditati tuæ futilem hanc excusationis telam prætexueris, quasi verò non potuerit Christus absens peræque atque præsens Lazaro opitulari: Sciebat ille, quod clā te est, quid ad suam Patrisque gloriam conduceret magis. Quando vitæ mortisque clauēs habebis sicut ille; quando moribundum, si fors ante moriatur quàm tu adueneris, ad vitam arbitrato tuo suscitare poteris, per me licet, quamdiu voles, remorare.

Paraphrasi huic non parum luminis afferet quod narraturus sum, & est tam recens, vt vel idè qui narrandi potestatem fecit, nominandis personis abstinendum censuerit.

Cùm, non ita pridem, secundùm mensam, ex more nostræ Societatis, in locum pijs colloctionibus & honestæ animorum relaxationi destinatū, Patres frequentes conuenissent, sermoque casu incidisset de fructu qui ex ægrorum visitationibus proueniret; P. Prouincialis qui vnà præsens aderat, casum in consilium vertit, vtque omnes

nes ad operis (quod tam Deo gra-
 tum, tam salutare proximo nouerat)
 animaret, rem in medium attulit, quæ
 non potest non stimulos addere etiam
 sponte currentibus. Vnus, inquit, è Pa-
 tribus nostris recens obiit, vobis non
 ignotus, qui alteri, quocum peculiaris
 quædam amicitia (quatenus cautio re-
 ligiosa patiebatur) caritatis glutino
 coaluerat; & vt firmaretur magis, ita
 inter ambos cõuenerat, vt ei qui prior
 obiisset, præter solita Religionis no-
 stræ suffragia, orationum sacrificio-
 rumq; pensum aliquod superstes per-
 solueret: quod dum facit, ecce tibi se-
 mel, iterum ac tertio apparet, modo
 modestè ambulans meditabundo si-
 milis, modo aggeniculatus similis o-
 ranti. Rogat socius quo modo tan-
 dem cum illo agatur; respõdet se pro-
 pediem id enunciaturum: nec mora
 longa intercesserat, cum iterum adest,
 rogatusque iterum ecquid sibi hacte-
 nus ad felicitatem abfuisset; vnum, ait,
 sed quod erat instar omnium; nempe
 iucundam domus cœlestis (quam iam
 iam aditurus sum) possessionem. Po-
 stulatus

stulatus vbinam locorum hæfisset ha-
 stenus; respondit se maiorem partem
 temporis degisse vbi nullus doloris
 sensus, nec vlla pœnæ acerbitas, nisi
 eius quam Theologi pœnam damni
 vocitant, quæ animis separatis à cor-
 pore longè grauissima accidit, ob di-
 uinæ visionis, ad quam anhelant, sub-
 tractionem. At, cur amabo, Domi-
 nus Deus diuini vultus sui copiã huic
 famulo suo ad tempus denegauit?

Arrigite aures, animosque aduer-
 te, ô vos omnes quibus inuisendi æ-
 gros, siue ex officio, siue ex animarum
 zelo munus incumbit. Causa, inquit,
 quamobrem resolutis corporis carce-
 re, locisque lustralibus superatis, ani-
 mus absque mora ad Deum suum non
 euolauerit, hæc est, quod in inuisendis
 iuuandisque moribundis, dum vita si-
 nebat, tardior fuerim ac negligentior;
 quam tarditatem ac negligentiam vt
 expiarem, iussit Deus me hic resistere,
 quorsum? eo fine vt vbiuis gentium
 ac locorum, animam agentibus præsto
 essem, eosque, in morem Angeli tute-
 laris, quâ precibus, quâ monitionibus
 inter-

internis, salutaribusq; inspirationibus
adiuuarem, & sic, quod viuis negle-
xeram, mortuus resarcirem. Velim
autem scias, mihi vni non esse hoc sin-
gulare: sunt, non modò ex nostro, sed
etiam ex alijs ordinibus benè multi,
qui etiamnùm indiligentiam suam in-
visendis solandisque moribundis si-
mili modo expiant. His dictis, socium
valere iussit, & in cælum tandem, læ-
tus euolauit.

Quid hîc primum mirer? locine,
an expiationis nouitatem? locum esse
aliquem pœnæ omnis ac cruciatus ex-
pertem, vbi liberæ corporibus animæ
ideò attinerentur quod Dei sui visio-
nem beatificam remissè nimis deside-
rassent; cùm ex S. Brigittæ reuelatio-
nibus Concilio Constantiensi proba-
tis; tum ex Gregorij magni, Bedæ Ve-
nerabilis, aliorumque Doctorum mo-
numentis, inaudieram; nec difficulter
adducebar vt crederem, eorumque ra-
tionibus assentirer: est enim animi
nimis remissi iudicium non paruum,
non amare medullitus, flagrantissi-
misque desiderijs ad eum non anhelare

B

re

18 AMICI FIDELIS

re qui sponsæ testimonio *totus est desiderabilis*, vel, vt habet alia versio, *totum desideria*. Illud verò, mirum magis consimili pœna multari eum, qui moribundis obsequium, atque illum quæ Deo suo amoris debitum non persoluit. Voluit nempe Dominus Deus vt, vel ex hoc præiudicio conijceremus quanta caritate, non modò se, sed & proximum nostrum prosequi deberemus, cuius neglectum pari, vt ita dicam, animaduersione castigat.

Attendant hîc qui non tantum caritatis, sed & iustitiæ lege moribundi obligantur: nam si bonis alioqui Sacerdotibus ac Religiosis, ideò cœlum ad tempus clauditur quod in hoc caritatis munere remissiores fuerint; nonne meritò verendum est, ne hi (si officio suo defuerint) cœlo penitùs excludantur?

§. QUARTVS.

Amicorum fidelium par nobile.

Amici fidelis numeros omnes, ad amissim callebat, atque adeò explebat S. Ignatius, Societatis IESV Patrens

rens ac Fundator, vir iuuandis homi-
nibus verè natus: calluisse, probant in-
dustria, quas socijs de modo adiuuan-
di moribundos in Constitutionibus ac
Regulis scriptas reliquit: expleuisse ve-
rò, egregia in primis exempla quæ pas-
sim toto vitæ eius decursu videre est.
Vnum affero, ex quo de reliquis fiat
coniectura. Cùm mendicatò ægrè vi-
tam toleraret Lutetiæ Parisiorum,
tempusque quod stipi corrogandæ tri-
buebat studijs decedere doleret, sta-
tuit ad Belgas annis singulis excurre-
re, vt ab Hispanis mercatoribus, qui
ibi negotiabantur, pecuniæ subsidium
in sumptus annuos emendicaret, & sic
paucorum dierum iactura molestas
studiorum perturbationes redimeret.
Feliciter cessit consilium: tantùm e-
nim quotannis pecunię referebat, quã-
tùm sibi alterique socio satis erat ad
parcè, modicèque viuendum. Sed ô!
dæmonisne dicam inuidiam, an ingra-
tissimi hominis perfidiam? exiguam
illam pecuniam, haud exiguo quæsi-
tam labore, suo illi contubernali ser-
uandam Ignatius commiserat; ouem,
lupo,

lupo, quam totam clepsit homo trium litterarum, furtimque abstulit, & miserum Ignatium eas in angustias redegit, ut rursus, magno studiorum incommodo, quotidie mendicare cogere-
 retur. Rothomagum aufugit ille, ubi dum idoneam nauigandi in Hispaniam tempestatem operitur, in morbum, cumque periculosum incidit. Quid agat, quò se vertat? ride, sodes, immò verò stomachare: furunculus ille, perinde atque si Ignatium singulari aliquo beneficio sibi obstrinxisset ad eum de suæ valetudinis infirmitate scribit, quin & opem auxiliumque ab eo postulat. Eam nimirum de eius caritate longo usu opinionem imbiberat, ut neque ingritudinis aquis extinguendam, neque perfidiæ fluminibus obruendam certo certius crederet: neque cum sua fefellit fides, Ignatius enim, qui in omnem occasionem iuuuandi proximos excubabat, oblatam hanc auidissimè arripuit; & videte quam in Amico fideli requirimus celeritatem ac diligentiam. Rothomagensis iter, quod tridui erat, sine viatico,

co,

co, nudis pedibus, ieiunus, & ita ieiunus vt ne aquam quidem gustaret, ingenti spiritus alacritate percurrit, querendi iuuandique hominis gratia, à quo tam insigni recentique iniuria affectus erat.

Non destitit dæmon, more suo, remoras obijcere, & cælo dignum hoc facinus solitis artibus disturbare: cum enim se in viam, quo diximus animi robore, dare vellet, tanto subito terrore correptus est, vt neque pedibus satis consistere, neque vestimenta induere posse videretur. Egreditur tamen, & ante lucem ex vrbe Parisiensi egreditur; subsequitur tentator eun-
tisq; pedes nescio quo torpore ita ligat ac degrauiat, vt si plumbei facti essent: eatenus durauit ea, siue grauitas, siue torpor, quoad superato quodam collis iugo, in planum ac spatiosum campum tandem euasit. Ibi dæmonis fractæ vires, Amici verò fidelis reparatæ; ibi tanta diuinitus luce perfusus, tanta alacritate, tanto spiritus ardore incensus, vt omni prorsus molestia, corporisq; depulsa torpedine, quasi

ceruus currere, & volare magis quam Xa
 ambulare videretur. Tanti refert ob-adi
 stantia statim ab initio retinacula sol- bu
 uere, ruptisque difficultatibus seipsum liuc
 generosè superare. At nondum per- run
 ueni quò volebam. Rothomagi debi- tud
 litatum hominem offendit, fraternæ dis
 caritatis memor, immemor iniuriæ, cid
 iacentem erigit, solatur verbis, re & bus
 opera adiuuat, neque benè ei velle at- mo
 que adeò facere desinit, vsque dum re- quã
 ualescat, sanitatemque confirmet; con- inte
 firmatum iam suisque nitentem viri- rum
 bus in Hispaniam mittit, cum com- dep
 mendatitijs litteris ad suos. An non quã
 est hoc Amici fidelis numeros ad a- dise
 mussim omnes explere? Quid interim lect
 ille? tandem, tandem infidelitatem sui salte
 detestari; admirari autem Ignatij cari- pon
 tatem, & tantùm non obstupescere; goti
 postremò Diuino Numini gratias a- dam
 gere, quod suis ipse oculis eum con- tuti
 spexisset, qui officio cum offensa cer- nim
 taret, malefacta beneficijs vlciscere- egre
 tur, & perfidiam fidelitate tam insigni tem
 compensaret. om

Iniurius sim in Sanctum Franciscu agat
 Xaue.

s quàm Xauerium, nisi illum Sancto Ignatio
ert ob. adiungam, Patri, filium. Ille, vt mori -
ula sol. bundis magis ad manum esset, non a -
e ipsum liud vsquam diuersorium quàm ægro -
m per. rum deligebat. In Mozambici vale -
gi debi. tudinario, dum moribundis subleuan -
aternæ dis operam nauat, ipse in morbum in -
niuriæ cidit, exemplum nempe futurus, qui -
, re & bus hætenus fuerat solatium. Vbi vis
elle at. morbi non nihil remisit, nihilo segniùs
um re. quàm antea ad labores redijt : adest
t; con. interim medicus, qui explorato vena -
n viri. rum pulsu Xauerium febre affectum
com. deprehendit, eumque ministro magis,
n non quàm quibus ministrabat, indigere,
s ad a. disertè pronuntiat; rogat proinde, vt
nterim lectulum repetat quiescatvè, tantisper
em sui. saltem quoad febris decederet : res -
ij cari. pondet vir sanctus, proxima nocte ne -
scere; gotiù sibi fore cum moribundo quo -
tias a. dam, cuius salus in periculo erat, eam
n con. tutiore in loco collocare si possit, e -
sa cer. nimuerò tunc se quietem captaturum;
iscere. egressus, miserrimum homuncionem
n signi. temerè in publico iacentem reperit,
nciscu. omni ope solatioque destitutum : quid
Xaue. agat? tamquam alter Samaritanus lan -
B 4 guen.

guentem asportat in tabernaculum suum, id est in valetudinarium (nam & ipse curabatur in publico valetudinario pari cum ceteris conditione) eumque nihil cunctatus, in lectulo suo collocat, humi ipse, si ita usus tulerit, cubaturus. Ea Amici fidelis benignitas videtur non caruisse miraculo: nam cum æger ille phrenesi laborans prius deliraret, postquam S. Francisci grabatum attigit, ad mentis sanitatem illico redijt, &, quod auebat maxime Xauerius, vitæ antea peccata omnia salutari confessione expiauit, tandemque sacramentis alijs ritè procuratis, bonæ spei plenus, eadem die vivere desijt. Tum verò liquido apparuit cur tantoperè de ægro illo laboraret; quia nimirum ei, non vitæ dumtaxat, sed & salutis præsentissimum periculum imminebat. Et dubitari poterit an verus & sincerus amor ille fuerit, qui Xauerium in curanda salute aliena vsque adeò suæ reddidit memorem?

At, quid hominis erat ille pro quo tantoperè sollicitus erat? erat, inquit,

quit, vitæ eius scriptor, ultimæ sortis
 nauta, qui ex febre insaniens, nondum
 peccata sacra confessione expiauerat.
 Discamus & hoc à B. Xauerio, nempe, *Esa.*
 Amici fidelis pallium non debere esse *28.*
 tam breue vt duos operire nequeat;
 sed eiusmodi vt pauperes æquè atque
 diuites; ignobiles peræquè atque no-
 biles amplissimo caritatis sinu com-
 plectatur. Sunt qui diuitum nobi-
 liumque ægrotantium limina, frequē-
 ter; pauperum verò, rarerè conte-
 rant: quasi animæ illæ, carius; hæ ve-
 rò, vilius æstimentur. Nonne omnes
 vno eodemque IESV-CHRISTI re-
 demptæ sanguine? credo ego, pannis
 vilioribus, minora; purpura verò &
 bysso, maiora plerumque, crimina ob-
 uelari. Vtvt est, Christus Dominus
 ad Centurionis seruulum promptius,
 quàm ad Reguli moribundum filium
 profectus est. Dei sui exemplo Bea-
 tus Xauerius, vt quisque moribundo-
 rum erat miserrimus, & ope humana
 maximè destitutus; ita ad illum adi-
 bat frequentissimè, diurnis officijs
 vigilias nocturnas adiungebat, &, vt

canonizationis eius Bulla loquitur, veluti à commissa custodia, nec die, nec nocte discedebat. Hic ergo, Amici fidelis, sincerique amoris lapis lydus esto: præsto esse ei, qui, quo amorem tuum inuitet, speciosius habet nihil quàm vlcera; nihil potentius, quo affectum tuum sibi conciliet, quàm miseriarum atque ærumnarum mille plaustra.

§. QUINTVS.

Nonnulla alia ab Amico fideli in gratiam ægroti præstanda.

C Vrabit vt in ægrotantis cubiculo altum sit silentium. Non temerè quosuis ad alloquium admittet, sed eos dumtaxat, quorum consuetudine æger subleuetur.

Cauebit ne profanus vllus sermo ibi misceatur: imò parentum gemitus, amicorum complorationes visitationesque nimis crebras moderabitur. Omni præsertim studio & conatu arcebit eas personas quarum aspectu peccandi affectus possit recalescere; quales sunt turpium olim voluptatum, popinarum,

uitur, pinarum, alearumque locij, & id ge-
 ec die, nus frugiperdæ.

Ami- Sacras imagines Christi Domini
 pis ly- crucifixi, Beatæ Virginis, vel Sancti
 amo- Angeli Tutelaris ob oculos decum-
 bet ni- bents apponi curabit. Vasculum item
 , quo aquæ lustralis, quâ subinde æger, tha-
 quàm lamusque adspargatur.

mille Iubebit moribundum totum iam
 esse in spirituali animæ negotio pro-
 curando, missa procul omni rei alienæ
 sollicitudine.

li in Suggestet decumbenti, provt con-
 ditio exiget, breues, ac pietatis plenas
 orationes; siue è Psalmis illæ, siue è
 iculo SS. Patrum libris depromantur: sed
 merè id fiat cum ea moderatione, vt au-
 , sed dientem molestia non afficiat.

adine Monendus, vt quando mens adhuc
 rmo viget & ratio, fidei, spei, & caritatis,
 emi- aliarumque virtutum actus subinde
 sita- eliciat.

tur. Quòd si ita affectum viderit, vt æ-
 ar- grè se ipse excitare queat, iuuare ces-
 pee- santem poterit, atque adeò verba præ-
 qua- ire, vel hoc, vel simili modo.

Interro-

Interrogationes, quibus aeger ad fidem dei, spei, caritatis, aliarumque virtutum actus elicandos adiuvetur.

1. **E**Cquid ita animo comparatus es, ut firmiter credas, quæ Deus revelavit, & nobis per Ecclesiam Sanctam Catholicam & Romanam credenda proposuit? *Resp.* Omnino. Dic ergo mecum, *Credo in Deum, &c.*
2. Nonne fiduciam tuam omnem in Deo **I E S U** tuo defixisti? annuis bonum factum. Nemo unquam in eo speravit, & confusus est. Quare & tu fidenter dicas: *In te Domine speravi, non confundar in eternum. Quoniam tu Domine, singulariter in spe constituisti me. Quid iram? ô Domine, quia ego servus tuus, ego servus tuus & filius ancillæ tuæ Mariæ.*
3. Utinam mi Amice flagrantissimo illius amore inardescas! utinam ex vero dicamus cum Dauide. *Cors meum & caro mea exultauerunt in Deo vivo. Diligam te, Deus meus, diligam te; sed eo amore quo dilexit te Mater tua, mater pulchra dilectionis: & quo amore te diligunt*

ligunt in caelo Cerubini & Seraphini, beati denique Spiritus, Sanctiq³ omnes.

4. Nonne verum est, & heu! verum nimis, te Deum tuum optimum maximum multis criminibus offendisse? verissimum: in multis quippe offendimus omnes. Nonne doles ex animo te eum ita offendisse, quem amore summo prosequi debueras?

Dic mecum, doleo: doleo mitissime Iesu,

Et dolor est me non posse dolere magis.

Sed cur doles? an quia multis te malis ac ærumnis obnoxium peccando reddidisti? cauesis ex illo fonte promanet dolor: non enim tam tuâ quàm Dei optimi causâ dolere debes, id est quia Diuina illius Majestas læsa est, nō quia tu pœnarum multarum reus. Imò si sapias, tuo te iudicio condemnabis, pœnasque de te ipse iustas expectes; aut certè Diuinæ Iustitiæ succensus zelo, dices cum Dauid: *Ego in flagella paratus sum.* Et cum Augustino: *Hic vire, hic seca, modò in aeternum parcas.*

Quod si ita bone Deus, gloriæ tuæ, & salutis animæ meæ expedire iudicaueris, en vitam, en mortem meam
manibus

manibus tuis trado; de ijs arbitrati
 tuo dispone: Tantummodo fiat mise-
 ricordia tua Domine super nos quemadmo-
 dum sperauimus in te. Siue enim uiuimus
 Domino uiuimus; siue morimur, Domino mo-
 rimur: siue ergo uiuimus, siue morimur, Do-
 mini sumus.

Age modò, si Dominus Deus te pri-
 stinæ reddiderit sanitati, nonne aliter
 vitæ tuæ rationes institues, maioriq̄ue
 ad perfectionem studio adspirabis?

Nihilne modò superest cuius recor-
 datione angatur animus? non. Si quid
 esset ecquid paratus esses Sacerdoti a-
 perire, & ab eo absolutionem postula-
 re? dic ergo: *Ab occultis meis munda me
 Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Deli-
 cta iuuentutis meae & ignorantias meas, ne
 memineras Domine. Ne reminiscaris Domi-
 ne delicta mea, vel parentum meorum, neque
 vindictam sumas de peccatis meis. Parce,
 quaeso, parce mihi quem redemisti pretioso
 sanguine tuo, ne in eternum irasceris mihi.*

Plures eiusmodi, aliarumq̄ue vir-
 tutum actus afferemus, cùm ostende-
 mus, qua ratione resistendum sit dæ-
 monis tentationibus.

§. SEXTVS.

Endologia morbi tempore identidem animo pertractanda.

I.

Domine Deus meus amabilissime IESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinę Majestatis tuę gloriã, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos huius morbi dolores, tanquam tibi in me beneplacentes, eosque vt tales amplector, & exosculor: & in illis simul adoro, amplector & exosculor diuinũ æternumq; beneplacitum tuũ, & in illo mihi benè cõplaceo.

Multiplicem sensum habere potest illud, Propter amorem tuum: nempe vt idem sit quod, Quia me sic amasti & amas, & vt magis in posterum ames: vel, quia te amo & amare volo, & vt magis deinceps amem.

II.

Domine Deus meus dilectissime IESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinę Majestatis tuę gloriam, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam totidem guttulas calicis
tui

tui, quem in passione pro me bibisti, & mihi propinasti; tanquam sacras amaritudinis illius tuæ reliquias: eosque dolores ut tales amplector & exosculor, & tecum dico, utinam eodem resignationis sensu! Si non possunt hæ guttulæ transire nisi bibam illas, fiat voluntas tua. Calicem hunc tuum, quem dedisti mihi, Domine IESU, non bibam illum? Calicem, quæ labia & oscula tua diuinâ suauitate perfuderunt: calicem, quem ipse prior ebibisti, relictis dumtaxat in fundo acerbitalis aliquot guttulis, ijsque celesti dulcedine temperatis: nempe ut, in beneuolentiæ significationem, haberes quod, vel sic, de calice tuo mihi propinares. Et non bibam has guttulas? Imò si ita vis, non illas modò, sed totum ipsum calicem passionis tuæ tecum exorbere sum paratus.

III.

Domine Deus meus amantissime IESU, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Majestatis tuæ gloriam, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos huius morbi dolores

res, tāquam, totidem particulas inter-
 næ illius & grauissimæ Crucis tuæ, cui
 toto vitæ tempore, ac præsertim mo-
 riens affligi voluisti: eosque dolores
 vt tales amplector & exosculor. Bea-
 tum me, cui crucem hanc tuam cor-
 pori meo infixam, velut sacrâ in-
 clusam thecâ portare, ac medullitus
 amplecti & exosculari contingit! Salue
 crux pretiosa, quæ in Christi corpore
 dedicata es, & ex membris eius tan-
 quam margaritis ornata. Suscipe me
 discipulum eius qui pependit in te: vt
 per te me recipiat, qui per te me rede-
 mit. Absit mihi gloriari nisi in hac
 Cruce tua, Domine; in qua te pro me
 crucifixum cum omnibus vulneribus
 ac doloribus tuis simul adoro, ample-
 ctor & exosculor, & in qua coextendi
 & configi tibi desidero clavis amoris,
 & lanceâ charitatis tuæ sauciari.

IIII.

Domine Deus meus patientissime
 IESV, propter amorem tuum, & ad
 maiorem diuinæ Majestatis tuæ glo-
 riam, suscipio de paterna manu tua
 omnes ac singulos huius morbi dolo-
 res,

C

res,

34 AMICI FIDELIS

res, tanquam totidem lineamenta & expressiones imaginis tuæ, cui me conformem fieri ab æterno prædestinasti; eosque dolores vt tales amplector & exosculor, & simul in illis, hoc est, in illa tui imagine, tãquam prototypum adoro, amplector, & exosculor te Dominum meum pro me afflictum & vulneratum. Amplector item & exosculor eisdem dolores velut sacra vulnerum tuorum stigmata, velut impressa in me vestigia flagellorum, spinarum, ac reliquorum tormentorum tuorum. Vtinam eodem amoris sensu, tua ista stigmata in corpore meo portem, quo Paulus Martyresque innumeri; & perinde ac si, vt Francisco, Catharina alijsque amicis tuis, ita & mihi in pedibus, manibus & latere illa impressis! Equidem ijs in partibus impressa porto, in quibus si minus clavis ac lancea, at alijs certè cruciatibus fauciatus fuisti.

V.

Domine Deus meus amicissime IESU, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Maiestatis tuæ gloriam,

riam, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam dolores quos olim in corpore tuo præsentire dignatus es: nam (vt ait Propheta) Verè languores nostros ipse tulisti, & dolores nostros ipse portasti: eosque vt tales amplector & exosculor: nempe velut diuino tactu tuo consecratos, velut sanctificatos in patientissimo corde tuo & sacris vulneribus tuis. Et quandoquidē eosdem huius morbi mei dolores non portaris modò, sed & amplexus & osculatus fueris; amplector illos & exosculor velut amplexuum & osculorum tuorum suauitate perfusos, & simul in illis amplector illos ipsos amplexus tuos, ipsaque oscula oris & cordis tui exosculor.

VI.

Domine Deus dulcissime IESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Maiestatis tuæ gloriam, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam totidem arrhas amoris erga me tui, tamquam vestem &

39 AMICI FIDELIS

annulum nuptialem, quibus in crucis thalamo me tibi desponsas, ô sanguinum Sponse: eosque dolores vt tales amplector & exosculor: & in illis simul adoro, amplector & exosculor te Sponsum animæ meæ. Amplector, inquam, & exosculor hos dolores meos, vt annulum quem amoris non modò in me tui, sed & in te mei testem esse volo, ac symbolum æternum. Amplector & exosculor illos, vt flammeum tuæ pariter ac meæ charitatis: vt purpuram sanguine tuo tinctam, quam de effusis per vulnera pietatis visceribus, velut de bombycino subtegmine, (nã vermis esse dignatus es pro nobis) mihi texuisti, & corpori meo aptasti. Vtinam hoc nuptiali dolorũ apparatus placere possim in oculis tuis, & delectare dulcedinem amantissimi cordis tui!

VII.

Domine Deus meus, benignissime **I**ESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Majestatis tuæ gloriam, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam portiunculam hæreditatis

reditatis à te Parente optimo, Viro
dolorum & sciente infirmitatem mihi
relictam: eosque dolores vt tales am-
plector & exosculor: & in illis simul
adoro, amplector & exosculor nouum
& æternum testamentum tuum, quo
filios tuos hæredes instituisti dolo-
rum tuorum, mihiq̄ue hanc sigillatim
portiunculam aspersisti. Adoro, in-
quam, amplector & exosculor in ijs-
dem doloribus meis vltimam hanc
erga me voluntatem tuam, conscriptã
morientis sanguine, obsignatam vulne-
ribus, ipsaq̄ue crucis morte firmatam.

VIII.

Domine Deus meus suauissime Ie-
sv, propter amorem tuum, & ad
maiorẽ diuinæ Majestatis tuæ glo-
riam, suscipio de amantissimo corde
tuo omnes ac singulos huius morbi
dolores, tamquam vocem tuam; vo-
cem, inquam, pulsantis, & ad se vocan-
tis me Sponsi: eosque vt tales ample-
ctor & exosculor. Ecce venio ad te
Domine IESV: venio per vestigia pe-
dum tuorum. Suscipe me intra vulne-
ra tua, intra sacrarium amantissimi
C 3 cordis

38 AMICI FIDELIS
cordis tui; ibique me absconde & pro-
tege; donec animam meam dignam
effeceris, quæ post hanc vitam incurrat
in amplexus tuos, osculumque æternæ
pacis accipiat. Amen.

CAPVT SECVNDVM.

*Quomodo inducendus aeger ad Ec-
clesiæ Sacramenta ritè
obeunda.*

§. PRIMVS.

*Amicus fidelis inducere conabitur
aegrum ad tempestiuam
confessionem.*

AMicus fidelis, ægotantem suavi-
ter & fortiter inducet ad pecca-
torum suorum confessionem salutariter
obeundam: ne, quod sæpè accidit,
quando maximè necessaria est, minùs
accuratè fiat. Quando enim decumbit
corpus dolore iam euictum, mens ip-
sa atque ratio ob dolorum commu-
nionem participationemque ita hebetat

cit atque obtunditur, vt ægrè scele-
rum suorum numerum inire, gravita-
temque expendere queat; (nedum pœ-
nitundinis lacrymas de ijs elicere) adeò
vt magis extorta tunc per vim con-
fessio quàm spōtanea censeatur. Dam-
nanda proinde illorum negligentia, ne
dicam dementia, qui, licet probè sciāt
habere se animum vulneribus multis
saucium, tardissimè tamen, & non nisi
mortis iam iam impendentis metu, de
medela cogitant. Videat igitur Ami-
cus fidelis, quomodo tanto malo ob-
uiam eat.

1. Dicat morbos, vt plurimùm,
Domini Dei nuntios esse, per quos
miseri peccatores admonentur vt ad
misericordiæ diuinæ tribunal festinēt,
ne Iustitiæ rigorem, vel in hoc, vel in
futuro sæculo cogantur experiri. Si-
miles sumus Israëlitis, quos, rerum
luxus & abundantia longiùs à Dei sui
cultu & veneratione remouebat; mor-
bi verò & calamitates in viam rectam
reducebant, vnde illud: *Multiplicate* *Psalm.*
sunt infirmitates eorum, postea acceleraue- 15.
runt.

C 4

2. Di-

40 AMICI FIDELIS

2. Dicat, Dominum Deum qui insinuat delicias suas esse cum filiis hominum, ambire eius amicitiam & familiaritatem; sed, pro dolor! arceri muro alicuius iniquitatis quam videt in anima eius; ait enim Isaias: *Iniquitates vestra diuiserunt inter vos & Deum vestrum.* Tollenda ista diuisio per accuratam peccatorum confessionem.

Cap.
59.

Peccatorum expiatio non modò ad animi, sed ad corporis etiam incolumitatem plurimùm confert: sublatà enim causà tollitur effectus. Id videre est in ægro illo quem languor continuus duo de quadraginta annos apud probaticam piscinam attinebat: perfanato enim dicitur: *Iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.* Verbum istud, *iam*, indicat antea peccasse, quàm in languorem incideret. Obseruat id, & obseruationis suæ meminit Innocentius III. in diplomate illo quo cauet seuerissimè, ne medici priùs corporibus quàm Sacerdotes animis curandis operam nauent.

Ioan. 5

Nam cur

Qua

*Quae ledunt oculos festinas demere, si quod
Est animum, differs curandi tempus in
auum?*

*Non demoreris in errore impiorum, ait Ec-
clesiasticus cap. 17. ante mortem confite-
re. Confiteberis viuens, viuus & sanus con-
fiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis
in miserationibus illius, quas nempe vbe-
res experieris: sequitur enim: Quam
magna misericordia Domini, & propitiatio
illius conuertentibus ad se!*

*Hæc, aut his affinia afferri poterunt,
vt æger ad spontaneam peccatorum
confessionem adducatur.*

*Vbi hoc ab eo, Amicus fidelis ob-
tinuerit; totus erit vt in illo, doloris
sensum excitet, posita ante oculos Dei
offensæ maiestate ac bonitate; offen-
dentis verò malitia ac vilitate.*

*Bene etiam æstimetur Diuinæ Iu-
stitiæ zelus, qui neque cum Angelis
peccantibus, neque cum Protoplastis
dissimulauerit: sed illos è cælo; hos
verò, è terrestri paradiso, vel ob no-
xam vnicam deturbauit. Tanto enim
odio lethale peccatum prosequitur, vt
iactum impunitumque sinat nemi-
nem,*

42 AMICI FIDELIS

nem, qui se eo contaminauerit. Adde
plura quæ occurrent ad exaggeran-
dam siue peccatoris ingratitude,
siue peccati grauitatem.

Videndum tamen quatenus: ne pro
contritione, desperationem excitet;
vtramuis in partem grauitate peccari
potest, vel nimis blanditijs fallendo
ærotum; vel intempestiua austeritate
perterrendo.

Inter vtrūque tene: medio tutissimus ibis.

Ad dolorem excitandum de peccatis,
Sanctorū qui in eo excelluerūt exem-
pla plurimūm conducere certum est:
quare è sacris paginis adduci poterunt
Dauidis, Petri, Magdalene lacrymæ.

Vitæ item Sanctorum, eiusmodi
exemplorum affatim suggerent. Pla-
cet vnius Augustini meminisse. In ea
ægritudine (ait Possidonius vitæ scri-
ptor) quæ ei postrema extitit, describi
sibi iussit Psalmos Dauidicos, qui ad
pœnitentiam pertinent, ipsosque qua-
terniones iacens in lecto, contra parie-
tem positos, diebus suę infirmitatis in-
tuebatur & legebat, & iugiter ac vber-
tim flebat. Obseruanda hîc, ait Car-
dinalis

dinalis Bellarminus, duo illa verba, iugiter ac vbertim flebat. Non enim vna die vel hora contritioni vacauit, sed per dies plurimos, sæpissimè ac copiosissimè peccata sua, licet à regeneratione sua, pauca & leuia, defleuit & expiauit. Audite iam, quàm admirabili epiphonemate vltimam sanctissimæ vitæ periodum obsignauerit: Nemo, quamuis sanctus, & perfectus, hinc decedere debet, nisi sit ante de peccatis suis confessus, & Domitici Corporis viatico instructus.

Augustino assentitur Gregorius, lib. 13. Moral. Electorum mentes, inquit, quò ampliùs æterno Iudici appropinquare se sentiunt, eò ad discutiendos seipsos terribiliùs excitantur ac properant, quia propinquum sibi iudicium iugiter suspicantur.

De B. Paula scribit Hieronymus ad Eustochium, leuia peccata ita planxisse, vt illam grauissimorum ream esse crederes. Quid ergo peccatores de magnis sceleribus agere debent, quando perfecti leuia quoque delicta, quasi grauissima lugent? inquit Sanctus Isidorus.

§. SECVNDVS.

*Disponendus æger ab Amico fidelis
ad sacrum Viaticum dignè
suscipiendum.*

Postquam æger, depositâ apud Sa-
cerdotem peccatorum sarcinâ, nō
nihil animum exhilarauerit, monebit
eum fidelis Amicus, vt Dominum
Deum in animæ suæ hospitium, pœ-
nitentiæ scopis iam emundatum inui-
tet. Vocatoribus multis haud opus
est, stat enim ad animæ ostium & pul-
sat, intraturus vbi aperueris; immò ve-
rò, quia cordis ei latebras per confes-
sionem aperuisti, audi quid dicat: *In-*
trabo, inquit, ad illum & cœnabo cum illo,
& ipse mecum. Felix cena, vbi datur
cum tali conuiuia, imò de tali conuiuia
conuiuari! illud est nimirum quod
admirans Ecclesia, *O sacrum conuiuium,*
inquit, in quo Christus sumitur! recolitur
memoria Passionis eius, mens impletur gra-
tiâ, & futura gloria nobis pignus datur.
Cardinalis Bellarminus ait hanc
Antiphonam ægro proponendam, vt
dignè ad Venerabilis Eucharistiæ
sumptio-

*Lib. 2.
de arte
benè
morie-
di, c. 7.*

sumptionem comparet. Puncta in eâ
quatuor sunt, quasi totidem sacratissi-
mi cõuiuij fercula, meditationis igne
præcoquenda, & vt ea faciliùs æger
digerat, Amico fideli prælibanda.

Ad illa verba: *O sacrum conuiuium, &c.*

Consideret sacram Eucharistiam, dari
viatoribus per modum cibi, ne defi-
ciant in via ad patriam cælestem; nec
enim breuis aut facilis est è terris ad
cælum via: *Surge*, dicebat Angelus
Helix, *comede, grandis enim adhuc restat*
via; & quidem per desertum multis
magnisq̃ue periculis obnoxium. Et
tibi, amice mi, grandis adhuc restat
via, hostibus multis & latronibus in-
festissima, ideoq̃ue Seruator tuus, vt
ne animum desponderes, parauit in
conspectu tuo mensam aduersus eos
qui tribulant te, ad hanc mensam vbi
dignè accubueris, audacter dices cum
Daide: *Si ambulauero in medio umbra*
mortis, non timebo mala quoniam tu me-
cum es Domine. Erit tibi panis iste, quod
gladius Gedeonis aduersus Madiani-
tas; vel quod gladius Davidis aduer-
sus Goliad; erit denique veluti pano-
plia

1. Pun-
ctum.

3. Reg.

19.

Pf. 22.

Iud. 7.

1. Reg.

21.

Epist. 39. plia quædam qua benè armatus, intrepidè feliciterque cum tartareis hostibus dimicabis. Quamobrem S. Cyprrianus : Quos excitamus, inquit, & hortamur ad prælium, non inermes & nudos relinquamus, sed protectione sanguinis & corporis Christi muniamus. Et cum ad hoc fiat Eucharistia ut possit accipientibus esse tutela, quos tutos contra aduersarios volumus, munimento dominicæ saturitatis munimus. Quare putas, S. Nicolaus Tolentinus, tam enixè venerabilem Eucharistiam expetebat? ut tanto, inquit, viatico munitus, non deficiam in via ad cœlestem patriam profecturus : & si ob demerita mea improbus Belial, hostis meus, mihi occurrerit, possim fidenter dicere : Dominus mihi adiutor & ego despiciam inimicos meos.

2. *Recolitur memoria Passionis eius.* Ait enim Paulus : *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis donec veniat.* Ideò autem voluit Dominus Passionis suæ iugem apud nos esse memoriam, quod in ea diuitias nostras, facultates

cultates nostras, spes denique nostras omnes sitas, secundum Bernardum & Bonaventuram, habere debeamus.

Beatus Hugo à Sancto Victore, tria *Surius*
in votis habuisse dicitur: 1. Vt cibus *10.*
eius vltimus esset Venerabilis Eucha- *Sept.*
ristia. 2. Vt vltima eius cogitatio, si-
ue meditatio esset de Passione Domi-
ni nostri Iesu Christi. 3. Vt vltimum
eius verbum esset dulcissimum IESV
nomen.

Quidni & tu, eiusmodi vota concipias, oresque vt ijs bonus I E S V S annuat?

3. *Mens impletur gratiâ.* Quod cibus corporeus est corpori, hoc panis iste qui de cœlo descendit, est animæ. Ille, membra omnia corporis; hic, animæ potentias omnes reficit, nutrit, nouo replet vigore & corroborat. Memoria repletur gratiâ dulcissimæ recordationis beneficiorum Dei, ac præcipuè Dominicæ Passionis: Intelligenza repletur gratiâ fidei, quæ, & errores omnes abigit, rerum verò diuinarum notionem ingerit. Voluntas denique hoc ipso alimento, impletur gratiâ

gratiâ feruentissimæ charitatis ; quæ
 cum sit regina virtutum ; in idem do-
 micilium ceteræ attrahuntur non in-
 uitæ ; quarum possessione non potest
 hominis mens non ditissima , beatissi-
 maque apparere.

Aiunt Reginam Ægypti Cleopa-
 tram, Nobiles non paucos qui bonis
 omnibus fortunisque euersi erant, in
 Antonij (cuius partes secuti fuerant)
 gratiam, mensæ suæ conuiuas adhi-
 buisse ; vtque liberalitatis specimen
 singulare ederet, tantis eos opibus fa-
 cultatibusque auxisse, vt mutata re-
 pentè conditione, de miseris fœlices,
 de pauperibus diuites apparerent. Da-
 ita esse : quid ad illam fœlicitatem di-
 uitiasque, quibus impletur mens quæ
 Christi corpore ac sanguine saginatur?

Impium sit terrena cælestibus, æ-
 terna caducis comparare.

4. Denique, *futura gloria nobis pignus
 datur.* Quod promissum est, sine nota
 negari non potest; maximè quando ad
 adstruendam promissionis fidem pi-
 gnus aliquod relatum est : Christus
 Dominus, in Eucharistia, futuræ glo-
 riæ,

riæ, quam promisit, pignus corpus suum dereliquit: quidni ergo, ad eam aspiremus? quisquis nobili hoc viatico instructus, viam vniuersæ carnis ingreditur, ijs meritò accensendus est, de quibus Paulus: *spe salui facti sunt*. Habent enim ad manum, non ramam illum aureum gratum Proserpinæ munus, sed Virginis filium, in quo sibi Pater æternus benè complacuit. Excludi felicitate æterna non potest, quisquis æterno Patri nobile hoc pignus representauerit, quod, ad spei nostræ securitatem, Filius eius nobis oppigneravit: illi, autem, pignus istud secum deferunt, qui morientes Christo Domino, charitatis nexu intimè adunantur: de quibus à Sancto Ioanne dicitur: *Beati qui in Domino moriuntur*: id est, qui morientes Christo Domino, veluti membra capiti suo, charitatis glutino copulantur. Dic ergo, sed corde magis quàm ore. *Veni Domine & noli tardare. Descende Domine, priusquam moriatur anima mea.* Ah! bone I E S V, grandis adhuc mihi restat via, quinam possim illam
 D feliciter

Rom. 8

Io. 4

feliciter decurrere sine te, qui es via,
veritas & vita?

Mat. 8 Domine non sum dignus, vt intres sub
tectum meum, peccatorum sordibus cō-
taminatum; at, quis potest facere mun-

Iob. 14 dum de immundo conceptum semine, nonni-
tu qui solus es?

Mat. 8 Domine si vis, potes me mundare. Tan-
Luc. 7. tūm dic verbo, & sanabitur anima mea.

§. TERTIVS.

*Quid agendum præsente Vene-
rabili Eucharistia?*

VBi allata fuerit Venerabilis Eu-
charistia, si infirmitas valetudi-
nis vllō modo permiserit, assurgat il-
licò, & in genua prouolutus, illam,
quàm poterit humillimè adorabit.

Quod si morbi grauitas nullo mo-
do patiatur vt æger surgat è lectulo,
assurgat saltem si possit, inclinatisque
cervicibus Deum suum præsentem ve-
neretur.

Sæpè visus est Dominus Deus, mor-
rituris vires addere, vt in illo supremo
temporis articulo, suum in illum a-
morem

morem religionemq; palam facerent. Id apertè testatus est S. Guilielmus Archiepiscopus Bituricensis, qui, licet animam agere videretur, simul atque Deum Creatorem suum ad se adire cognouit, nō sine circumstantium admiratione, perinde quasi febris ac morbus iam omnis remisisset, de strato profiliens, concito gradu Seruatori suo processit obuiam, illumq; flexis reuerenter humi genibus, totusq; lacrimis diffluens, quantā potuit animi corporisq; demissione veneratus est; instantemq; illi agonem suum commendauit.

Non absimilis D. Hieronymi, in Deum suum ad se adeuntem pietas & religio. Incredibile memoratu, quantis & ipse lacrymis suspirijsq; ad Dei sui præsentis copiam anhelaret. De grabatulo suo & ipse festinus in terram desiliit, ibique sine molli culcitra, sine stragulis collocatus, cilicio suo dumtaxat operiri voluit; tum procumbens ingenua, diras illas pectoris tunctiones crebrò repetens, iuglachrymarum imbre madidus, cœleste

Euseb. viaticum accepit, Christumque sibi peregrinationis suæ comitem adiunxit, dicens: *Cur nunc tantum te humilias, ut patiaris ad hominem descendere Publicanum & peccatorem; & non solum cum illo manducare vis, sed teipsum manducari ab illo iubes.* Videbant nempe, Sancti illi, quas nos non videmus, abditas in Venerabili hoc Sacramento, opportunitates.

Afferri poterunt etiã exempla Sanctorum, qui auidè muniri hoc viatico expetierunt.

Agmen ducat Regina Sanctorum omnium, quæ hinc ad cælum emigrare noluit, nisi cælesti hoc viatico probè instructa; cuius votis filius eius, Sacerdos & hostia, subscribendum existimavit.

Neque Sancta Maria Magdalena, admonita ut Cælum peteret, itinerisque duces Angelos sequeretur, iter illud ante ingredi noluit, quàm Dominum Angelorum comitem haberet: quare S. Maximinum Massiliensium Episcopum accersendum curavit, ut ab eo sacra synaxi impertiretur.

Aiunt

Aiunt Apostolorum Principes Petrum & Paulum, sacrum hoc viaticum ad Diuum Ioannem Chryso-
stum attulisse.

Quid dicam de nobili illo Medio-
lanensium Præsede Ambrosio ? qui
cùm diuinissimum hunc panem desi-
deraret auidissimè, neque desiderium
præ morbi magnitudine aperire pos-
set, ecce tibi Honoratus Vercellensis
Episcopus, nocte concubia diuinitus
admonetur, vt eius æstuantissimo de-
siderio, allatâ Venerabili Eucharistiâ,
faceret satis.

Non absimilem gratiam à D. Bar-
bara, quam sibi tutelarem delegerat,
obtinuit B. Stanislaus à Kostka Socie-
tatis IESV.

Taceo de alijs, quibus omnibus per-
censendis, Annales bene multi, vix
sufficiant.

D 3

§. QVAR-

§. QUARTVS.

*Acceptâ Venerabili Eucharistiâ,
quid agendum?*

Consideratâ nobilis huius cibi dignitate, æger cum Ecclesia admirandus exclamet: *O res mirabilis, manducat Dominum pauper seruus & humilis!* Et cum Miphiboseth. *Quis ego sum seruus tuus, quoniam respexisti super canem mortuum similem mei.* Neque tamen ibi consistat, aut in sola consideratione Diuinæ Majestatis ac humanæ vilitatis acquiescat, sed ad orationem & adorationem se conuertat. *Manducauerunt & adorauerunt omnes pingues terræ,* inquit Psalmographus. Per pingues terræ, intelliguntur qui pane hoc cælesti, qui pinguis est, Regibusque præbet delicias, saginantur.

2. Reg.
9.

Pf. 21.

ORATIONES.

Luc.
24.

Ios. 10

Mane nobiscum Domine, quoniam advesperascit, & inclinata est iam dies. Sic est, mi IESV, breuiati sunt dies mei, & solum mihi superest sepulcrum, nec ullus est Iosue qui properantem hunc solem sistat, & diem extendat.

Dies

Dies præcessit & nox appropinqua-
uit, nox illa mortis tremenda: quare,
ô fide custos hominum, non discedas
à me: sed contra mortem peccatorum
pessimam, dextera tua protegat me.

*A resistentibus dextera tua custodi me ut
pupillam oculi tui, sub vmbra alarum prote-
ge me.* Ps. 16.

Bone IESV, per sacratissimam mor-
tem tuam, da mihi bonam mortem.
Da saporem intimum æternitatis, ut
lætus, transitoria deseram.

Quando talem hospitem hospitio
acceperis, ei, latebras omnes animæq;
recessus omnes fidenter aperi, sicuti
patri, filia; sponso, sponsa. Dic Patri,
qui diues est, maximè autem in mise-
rationibus, ut pauperis filia miserea-
tur secundum magnam misericordiã
suam. Si fidei lumine indiges, dic ei:
*Illumina oculos meos, ne vnquam obdor-
miam in morte, ne quando dicat inimicus
meus, praualui aduersus eum.* Ps. 12.

*Amicus fidelis excitare conabitur in
aegro desiderium Extremæ
Vnctionis.*

QVando æger, Medicorum iudicio, de vitâ periclitabitur, monebit eum fidelis Amicus, vt ad supremam cum morte Diaboloque luctam ineundam comparet sese; ideoque, vt Athletam Christi decet, tempestiuè oleo sacro inungatur. Et primò, euellendus ei is scrupus, quo subinde angûtur ægrorum animi, nimirum, perceptâ semel Extrema Vnctione, superesse nullam ad sanitatem viam; & propterea differendam vsquedum naturæ vires penitus prostratæ sint. Præstigiæ sunt illæ meræ, anilesque fabulæ. Tantum abest vt Sacramentum hoc corporis sanitati officiat, vt etiam illam instauret, & quidem ex vi suæ institutionis, siue, vt loquuntur Theologi, ex opere operato; si tamen ita supremus medicus animæ saluti iudicauerit expedire. Vnde Concilium Cabilonense, sub Carolo Magno celebratum,

bratum, loquens de sacra hac Vnctio-
ne: Non parui pendenda est eiusmodi
medicina, inquit, quia animæ corpo-
risque medetur languoribus.

Concilium verò Florentinū: Eius
effectus, inquit, est mentis sanitas, &
quantum expedit, etiam corporis.

Cardinalis Bellarmini opinio est,
ideò rariores ægrotos optatissimum
hunc sanitatis fructū decerpere, quod
seriùs ad hanc arborem accedant.

Narret ægroto Amicus fidelis, quod
in Gemma Prædicantium tract. 2. scri-
ptum est. Anonymus, magnæ vir exi-
stimationis extremè æger, iamque à
Medicis propè depositus, interroga-
tus, vellétne sacro oleo inungi: Noli-
te, inquit, nolite, talia loqui: nam om-
nes qui inunguntur, statim moriun-
tur: hæc vbi dixit, viuere desijt, stul-
tissimæ vaticinationis fidem, mendax
alioqui vates, in se expertus. Cùm ve-
rò ferali linteo insueretur, derepentè
sibi redditus, elatâ voce, reclusisque o-
culis: quia, inquit, ab Extremæ Vn-
ctio-
tionis Sacramento ita abhorruï, an-
nos centum purgatorijs in ignibus di-
stinebor,

stinebor, reddendus haud dubiè sanitati, nisi salutarem olei sacri medicinam respuissem: sacra enim Vnctio non est, vt ego malè opinabar, mortis acceleratio, sed dilatio. Sic locutus iterùm viuere desijt.

Narrat Ioannes Nider, Rupertum quemdam qui circa annum millesimū quadringentesimum Imperij habenas moderabatur, stultissimæ huius opinionis aspergine non leuiter tinctum fuisse; at nec ipse impunè: tam multis siquidem, tam grauibus, tam molestis, ex eo tempore torqueri scrupis cæptus est, vt propius nihil fuerit, quàm vt, non modò de corporis, sed & de animæ salute deturbaretur: verùm in tempore adfuit Dei fauor, & Amici fidelis industria, à quo tandem inductus est, vt & hanc sibi spiritualemente medicinam pateretur adhiberi. Vt autem Sacramenti huius sacras cærimonias oculis vsurpauit, audiuitque orationulas pietatis ac religionis plenissimas, quæ pro decumbentis salute recitantur, enim verò se ipse incusans, ô me bardum, inquit, & imprudentem, qui
 oratio;

orationes tam pias & tam salutares
audire hactenus neglexerim : ignoscat
Deus insipientiæ meæ. Et verò igno-
uit, vitæque annos insuper non paucos
indulfit, quibus imperium suum su-
perstes sospesq; feliciter administravit.

Ecce quantum in tempestiva Sacra-
menti huius susceptione præsidij quã-
tum in neglectu periculi!

B. Elzearius Ariani Comes, miri-
ficè capiebatur cærimonijs orationi-
busque adhiberi solitis in huius Sacra-
menti administratione, maximè cum
audiret melleas illas voces, in quibus
Sacramenti forma tota consistit. *Per
istam sanctam Vnctionem, & suam pijs-
simam misericordiam, indulgeat tibi Dominus
quidquid per visum, gustum, tactum, &c.
deliquisti.* Neque verò steriles exsuccæ-
que sunt voces istæ, quod enim sonant,
operantur; nisi fors aliunde, id est à
suscipiente, obex opponatur.

Videremus hoc, si Mariæ Ognia-
censis oculos haberemus : hoc enim,
prærogatiua quadam, ei concesserat
sponsus suus, vt quoties cærimonijs
huius Sacramenti præsens adesset, quid
sibi

60 AMICI FIDELIS

sibi vellent illæ, quidvè in suscipientis anima designarent, clarissimè intueretur. Videbat autem sæpissimè Iesum Christum è solio cælesti in moribundi conclaue, innumera Angelorum Sanctorumque stipatum multitudine, descendentem; an vt spectator esset otiosus? minimè gentium. Laboranti animos interdum addebat, interdum corpori vires sufficiebat, & dum oleo vngebatur, oleo alio spiritualis lætitiæ animam perfundebat: subinde autem, Diuinitatis suæ radios tam micantes vibrabat, vt ijs quasi fulguriti infernæ stygis Tenebriones, in suum illud immane chaos, citiùs quàm olim in porcos abderent sese, aut in mare Acheronticum præcipitarent; quibus periculis perfunctus æger, bono IESU grates agebat, & salutis suæ securior, in optatissimum misericordiæ eius sinum, spiritum exhalabat.

Quod in alijs mirata in se re ipsa experta est. Tandem enim aliquando à B. Virgine admonetur vt sese ad huius sacræ Vnctionis susceptionem compararet. Matrem secutus Christus Dominus,

minus,

minus, & ecce salutiferæ crucis labarum gestitans, illud ad imum lectuli depanxit, sacrosque alios ritus adoratus est: quorum intelligentiam, Ogniacensem illam Virginem Spiritus Sancti interna Vnctio explicatè magis erudiebat.

Narrari etiam poterit, ad ægri scilicet latium, quod B. Lyduinæ contigit.

Cùm aliquando Virgo Lyduina, contemplationis alis, terra altiùs animum erexisset, tantum de repente terræ, terrenorumque subijt fastidium, vt mirùm quàm ardentè cum Paulo dissolui cuperet, & esse cum Christo sponso suo. Sponsæ votis sponsus annuit, & ecce tibi glorioso Dominicæ Resurrectionis die, benè manè videt Christum & Matrem eius cum Angelis Sanctisque plurimis quasi ad inusitatum aliquod spectaculum aduenisse: cælum ipsum, tot erant numero, descendisse diceres. Iacebat ipsa languebatque non tam morbi dolore, quàm Dei sui videndi desiderio, cùm ecce tibi lectuli spondam dexteram Christus, sinistram Maria occupat; partes alias

alias Angeli, alijque Cælites in coronæ modum ambiunt. *Quis tibi tunc, Virgo, cernenti talia sensus?* gaudet in sinu scilicet, rei que novitate tacita obstupescit. Sed immanè quantum aucta est admiratio, vbi in tugurioli sui meditullio, mensam paruulam adspexit, egregio peristromate conuestitam, in qua Sacrosanctæ Crucis signum affabre elaboratum, & ante illud, cereus è cera virgine, cuius lumen latè locum omnem luce meridiana clarius illustrabat. Videre erat præterea in illa mensa vasculum, sed ita clausum, vt difficulter quid in eo esset conijci posset. *Quid non sentit amor?* de odore & forma, consecrati olei pyxidem Lyduina agnouit. Tum verò gestire, & quantum attenuata dolore membra patiebantur, subsultare præ gaudio: tempus aduenire, & non procul auguratur esse, quo, oleo hic inuncta misericordiæ, oleo postmodum cælestis lætitiæ perfundatur. *Vix ô! vix iam sua gaudia differt:* vnus tamen sollicitam nõ parum angit scrupus, quis hoc tandem, triste dicam? imò dulce subeat mini-

ministerium? obibit ille, qui desideria pauperum solitus exaudire. Mirum dictu, Christus ipse vestibus indutus sacerdotalibus operi manum admouet, sensuum organa, Ecclesiastico ritu bonus pastor inungit; dein, cereum sacrum manu sua Lyduinæ manibus inserit; quæ, cum à morbo debiliores essent, quàm vt illum commodè sustinerent, matri annuit, vt illam secum adiuuet; & ne quam cærimoniarum partem omittat, osculandam ei crucem suam exhibet, verbisque melle magis melleis, ægram consolatur. Tandem, tandem boni Pastoris munere ad amissum perfunctus, promittit fore vt post duos, summum, dies, exantlatis humanæ nauigationis ærumnis ac laboribus, in æternæ beatitudinis portu lætum illud, & Cælitibus omnibus notum celeusma concinat: Alleluia, Alleluia, Alleluia.

Et dubitabimus quàm Deo gratū, quàm nobis salutare sit Extremæ Vnctionis Sacramentum, cuius cærimonijs IESVS & MARIA tantoperè delectantur?

Ijs

Ijs qui tarditati suæ, in suscipienda
 Extrema Vnctione, patrocinium pe-
 tunt à voce illa *Extrema*, quasi vsur-
 panda non sit nisi in ultimo necessita-
 tis articulo; dicat Amicus fidelis, ve-
 teribus Christianis in more olim po-
 situm, vt in Sacramentorum admini-
 stratione, Extremam Vnctionem Eu-
 charistiæ præmitterent. Probare id
 poterit ex Laurentij Suriij tomo pri-
 mo, in vita S. Guilielmi Archiepisco-
 pi Bituricensis, qui vixit tempore In-
 nocentij III. in qua sic legitur: Vn-
 ctionis Sacramentum humiliter ac de-
 uotè suscepit. Eo percepto, Sacrosan-
 ctam Eucharistiam sibi porrigi instan-
 tissimè postulavit; vt tanto itineris du-
 ce munitus, possit securiùs hostium cu-
 neos penetrare. Id ipsum habetur de
 S. Malachia in vita ipsius à S. Bernar-
 do conscripta.

Idem videtur doceri posse ex vita
 S. Ambrosij & S. Ioannis Chrysosto-
 mi, qui in extremo vitæ articulo, di-
 cuntur Eucharistiam sumpsisse, & sta-
 tim expirasse. Cur ibi nulla mentio
 Extremæ Vnctionis? antea nempe
 inuncti

inuncti fuerant quàm viaticum acciperent. Id insinuat Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Arte benè moriendi, cap. 7.

De huius Sacramenti dignitate ac utilitate fusiùs diximus in libro nostro de Arte item benè moriendi.

C A P V T T E R T I V M.

Quo modo solari ægrum & animare debeat Amicus fidelis, in difficultatibus ac molestijs morbi tempore occurrentibus.

§. PRIMVS.

Quo modo animandus æger aduersus difficultates quas habet vt se comparet ad mortem.

BEne, prudenterq; orabat Propheeta, cum diceret: *Cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* Ps. 70. Cùm enim dolorum aculeis attritæ vires, & viuiddæ mentis acies retusa, atque adeò ratio ipsa quasi prostrata est, tū demùm
E
stygius

stygius ille iuratusque humani generis hostis idè longè quàm antea, ferocior est, quod videat supremum hoc sibi fore cum inimico certamen; in quo, nisi vincat, vincendi in posterum spes omnis & occasio præcisa est. Hic enim est vltimus humanæ vitæ, veluti fabulæ, actus, qui, vel æterna felicitate, vel æterno animæ exitio concludetur. Ut mirum non sit, veteratorem illum, cui nomina mille, mille nocendi artes, nullum non mouere lapidem, quo miser homuncio in decretorio extremæ diei momento, quasi naus in portu naufragium patiatur. *Va terra & mari* (clamat Ioannes) *quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quod modicum tempus habet.* Eò impensius nobis animandus est æger, conandumque ante omnia vt moriendi necessitatem patienter ferat: *Leuius fit patientia quidquid corrigere est nefas.*

Apoc.
12.

1. Dicat Amicus fidelis nos à Deo, gratis quidem vitam accepisse, sed hac lege, vt eam reposcenti, omni temporis momento redderemus.

2. Consideret feralem hanc mortis legem

legem iam inde à primis mundi incu-
nabulis in omnes omninò Adæ poste-
ros latam esse : quam legem, ne nesci-
remus, vel temporis vitio obliuiscere-
mur inculcat Apostolus ad Hebr. c. 9.
Statutum est hominibus semel mori. Te igitur
hominem esse memineris, & queri
desines. Ideò nimirum prouida Ma-
ter Ecclesia, quotannis filios condi-
tionis suæ admonet, cùm eos ad do-
mum pulueris remittit, dicens : *Me-
mento homo quia puluis es, & in puluerem
reuerteris.*

Videtur rerum natura quod grauif-
simum fecit, commune fecisse, vt cru-
delitatem fati consolaretur æqualitas:
quis autem queri possit in ea condi-
tione se esse, in qua nemo non est? *Seneca*

Non igitur à viro prudenti me-
tuenda est mors, sed quam ratione
perferri debeat & subiri, maturè pro-
spiciendum, vt cùm venerit illius ho-
ra, interriti illi occurramus.

Nemo tam imperitus est, inquit,
idem Seneca, vt nesciat sibi quando-
que moriendum, tamen cùm prope
accesserit, tergiuerfatur, fremit & plo-

» rat. Quid fles miser, quid trepidas?
 » omnes hac necessitate ducuntur: eò
 » ibis quo omnia eunt, ad hanc legem
 » natus es: hoc Patri tuo accidit, hoc
 » matri, hoc maioribus, hoc omnibus
 » ante te, hoc omnibus post te. Quan-
 » tuste populus moriturorum sequetur,
 » quantus comitabitur? multa millia
 » hominum, hoc ipso momento quo tu
 » mori dubitas, animam varijs mortis
 » generibus emittunt. An non putabas
 » te ad id aliquando peruenturum, ad
 » quod semper ibas? Hæc omnia, aut
 » seorsum ex his aliqua moribundo sug-
 » geri poterunt. An author displicet?
 » sanctiorem accipe.

Ambr.
l. i. de
fide Re-
surr.

Non durum putemus quod vniuer-
 sos manet, inquit Ambrosius, quid ab-
 surdus, quàm vt id quod scias omni-
 bus esse præscriptum, quasi specia-
 le deploras? aut quid imprudentius
 quod futurum scias, id cùm accide-
 rit ferre non posse? non est grauis
 subeundus mæror secundum natu-
 ram, ne excellentiorem aliquam na-
 turæ conditionem nobis arrogare vi-
 deamur, aut communem recusare.

3. Dica-

3. Dicatur ægro Diuinæ Prouidentia oculos esse nostris longè perspicaciores, eosque videre clariùs quid animæ nostræ rationibus magis expediat; nos igitur Deo fidenter cõmittamus: ille, vt in hanc vitæ militiam veniremus, quando voluit, signum dedit; quando receptui signum alterum dare voluerit, nec grauatè, nec cunctanter pareamus. Benè librâda est ista Chrysofostomi assertio: Boni, inquit, tunc decedunt ex hac vita cùm meliores sunt: mali verò, cùm minùs mali quàm futuri essent si diutiùs viuerent.

Quid est amabo, quamobrem tantoperè mortem metuamus? An quia *linquenda tellus, & domus, & placens vxor?* sic existimo: audio enim morientem moriendo morti impropertem: *Sicine separas amara mors? ô mors, clamat alter, quàm amara est memoria tua homini pacem habenti in substantijs suis; siue sint illæ diuitiæ, siue honores, siue voluptates, siue vxor, siue liberi, siue amici, siue alia eiusmodi, quæ vitæ amatores appellant bona. Nimirum, quò impensius aliquid diligitur, hoc graua-*

I. Reg.
15.
Eccl.
41.

tius relinquitur. Si quid mirabere, pones inuitus. Quare non audimus Ioannem?

1. Io.
2.

Nolite, ait, diligere mundum, neque ea que in mundo sunt. Mundus enim transit & concupiscentia eius, qui autem facit voluntatem Dei, manet in eternum. Profecto si rerum mundanarum pretia, breuitate temporis æstimemus, vilissima sint oportet, quæ non horam, nec momentum habent certum.

Apud Iudeos, quoniam contractus ex legis præscripto ad certum diem præfiniebantur, quo temporis intervallum erat minus, hoc leuior erat rerum indicatura. Quanto igitur viliora nobis esse debent mundana omnia, tam fluxa, tam breuia, tot casibus obnoxia? & vt casus nullus eripiat, avara mors, velimus, nolimus, pro certo nobis ereptura est.

4. Aperiendus est potius alter animi oculus, & considerandum sedulo, quantis nos, quam grauibus incommodis, ærumnis, & calamitatibus mors absoluat. Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs, inquit Iobus. A quibus cum mors absoluat

soluat omnes, ait Ambros. paucos ta-
men delectat: sed non hoc est mortis
vitium, sed nostræ infirmitatis, qui
voluptate corporis & delectatione vi-
tæ huius capimur, & cursum hunc con-
summare trepidamus, in quo plus a-
maritudinis, quàm voluptatis est. Cy-
prianus verò, quid aliud, inquit, in
mundo quàm pugna, quæ aduersus
Diabolum quotidie geritur? assidua
nobis est cum avaritia dimicatio, cum
impudicitia, cum ira, cum ambitione:
si avaritia prostrata est, exurgit libido;
si libido compressa est, succedit ambi-
tio; si ambitio contempta, ira exaspe-
rat, inflat superbia, vinolentia inuitat;
invidia concordiam corrumpit, ami-
citiâ zelus abscindit, &c. subdit po-
stea: Et tamen delectat hic inter Za-
buli gladios diu stare, cum magis con-
cupiscendum sit ad Christum, subue-
niente citiùs morte, properare. No-
tum est illud Salustij: in luctu atque
miserijs, mortem ærumnarû requiem,
non cruciatum esse duco. Censeat hoc,
absque Christo, Salustius, & non cen-
seat Christianus? Atqui de hoc, non

item de illo canit Propheta Regius :
Pfal. *Cum dederit dilectis suis somnum, ecce ha-*
125. *reditas Domini filij merces fructus ventris.*
 Id est, cum Dominus Deus fideles
 Christianos, charitatis vinculo colli-
 gatos, ideoque sibi dilectos, ad mortis
 usque confinia, tam suauiter deduxe-
 rit, vt mors placidissima somno quam
 morti videatur similior; ecce heredi-
 tas Domini, id est, causæ nihil erit,
 quamobrem regni cælestis extemplò
 non adeant hæreditatem.

Non sic impij, non sic: longè dispar
 erit eorum qui Christum vel non no-
 uerunt, vel non adorauerunt condi-
 tio: illos enim, post mortem manet
 mors altera, quam, ex vero, pessimam
 Propheta Regius indigitauit. Et de
 huiusmodi ita Cyprianus: mori pla-
 nè timeat, sed qui ex aqua & spiritu
 non renatus, gehennæ ignibus manci-
 patur: mori timeat qui ad secundam
 mortem de hac morte transibit: mor-
 talitas ista, vt Iudeis & gētibus Christi
 hostibus pestis est, ita Dei serujs saluta-
 ris excessus est: ad refrigeriū iusti vo-
 cantur, ad suppliciū rapiuntur iniusti.

Referata

Reſerata ſunt diu clauſa cælorum
 atria, & minitabundus ille Cherubim
 qui Dei iuſſu morientibus paradifi
 aditu interdixerat, iam inde à Chriſti
 in cælos ingreſſu procul faceſſere iuſſus
 eſt, cum ſuo illo flammeo verſatiliq̃ue
 gladio, & ſanctè deinceps morienti-
 bus liberum in cælos aditum permit-
 tere. Eſt ergo, eſt vnde cum Dauide
 lætus concinas: *Letatus ſum in his que
 dicta ſunt mihi in domum Domini ibimus,*
 & quidem abſque mora, niſi ſi quam
 tu ipſe attuleris.

In morte carcer panditur, quid tre-
 pidas exire? huc uſque captiuus deti-
 nebaris, nunc liber eris, nunc patebit
 carcer, euola. Carcerem ſuum nemo
 ſanus amat.

Illud ſaltem à te modò impetrem,
 vt Domini Dei tui voluntati ſicut ſer-
 uum decet, te lubens accommodes,
 in vtrumque paratus, ſeu vitam viuere
 longiorem, ſeu vitâ quamprimùm de-
 fungi.

Immo verò Diuinę Bonitati grates
 age maximas, quòd immerenti tam
 longam vitæ uſuram conceſſerit, ſpa-
 tiumq̃ue

tiumque indulgeat etiamnum, quo præteritos annos, ante plangas paululum, quàm viam vniuersæ carnis, siue terram mortis opertam caligine ingrediariis.

5. Voluat itidem animo, quàm multi vitam à primo limine vix saluauerint: quàm multi in adolescentiæ iuuentutisque flore defloruerint.

*Sic ego, sæpè rosas sic vda papauera vidi,
Candida sic primo lilia vere mori.*

Petat ab ægro an non multos coæuos, sibi que familiaritate aut sanguine iunctos nouerit, qui iam pridem ex hac luce subtracti sint. Pellantur istæ ineptiæ penè aniles, inquit Cicero, ante tempus mori miserum esse: quod tandem tempus? naturæne? at ea quidem dedit vsuram vitæ tamquam pecuniæ nullâ præstitutâ die. Quid est igitur quod querare si repetat cum vult? eâ enim conditione acceperas.

Cato senior, apud Ciceronem, dicebat senectutem eo nomine iucundam sibi videri, quòd propiùs ad mortem accederet, spemque certam faceret aliquando tandem in portum ex longa

longa nauigatione veniendi.

Sæpè cogitandum est, nos non ha- *Heb.*
bere hîc ciuitatem permanentem, sed 13.
futuram inquirere.

6. Audio quid dicas: velim ideò mi-
hi vitam prorogari vt melior euadam.

Caue ne vita longior faciat te de-
teriozem. Natura nostra ad malum
multò quàm ad bonum procliuior:
ideoque metus maior esse debet mi-
noris frugis, quàm spes maioris; non
refert quàm diu vixeris, inquit Sene-
ca, sed quàm benè. Accidit autem ple-
rumque, inquit Augustinus, vt qui
crescit ætate, crescat & iniquitate.

Ambrosius autem: quid tantope-
rè, inquit, vitam istam desideramus? in
qua, quanto quis diutiùs fuerit, tanto
maiore oneratur sarcina peccatorum.
Sufficiat diei malitia sua. Eius est diu
in mundo velle manere, quem mun-
dus oblectat, quem sæculum blandiēs
atque decipiens illecebris terrenæ vo-
luptatis inuitat: Porrò cùm mundus *Cypria.*
oderit Christianum, quid amas eum
qui te odit? & non magis sequeris
Christum qui te redemit & diligit?

An

An nescis signum esse diuini amoris, citò eripi è medio iniquitatum? audi sap. 4. Scripturam: *Quia placens Deo factus est dilectus, & viuens inter peccatores, translatus est: raptus est ne malitia mutaret intellectum eius: placita erat Deo anima illius, propter hoc properauit educere illum de medio iniquitatum.*

Hæc, & similia solatio esse poterunt acerba morte decedentibus; maxime si benè apprehenderint vitam breuiorem posse esse animæ magis salutarem.

Ludunt in cæli viridarijs, palma & coronis nobiles innocentes pueruli, quos lucis primo in limine Christi insecutor sustulit ceu turbo nascentes rosas. Quis nouit an vita productior aliquos è floribus illis non decuteret?

Quid Agneti virgini tenerrimæ annus decimus tertius obfuit? quid Catharinæ decimus octauus? Semper dies pauci erunt, si illos numeraueris, inquit Seneca, nec morâ fit vita beator, sed longior. Quanto satius est nō aliorum annos computare, sed suos benignè æstimare & in lucro ponere: hoc me vitæ tempore dignum iudicauit

cavit Deus? satis est; potuit plus, sed
hoc quoque beneficium est.

— *Exacto contentus tempore vite*

Horat.

Cedat, uti conuiuia satur.

7. Quod si Sanctorum oculos haberemus, longè aliam de morte opinionem conciperemus. Quid Propheta Regius? Quid Paulus? *Heu mihi*, inquit ille, *quia incolatus meus prolongatus est!* hic verò: *Cupio dissolui & esse cum Christo.*

O vita longa! nimiumque longa! ubi non viuitur, aiebat gemens Terefia. O mors quæ vitam parturis! quis te iure metuat, cum vitam parias? quidquid querantur vitæ amatores, quàm longa est hominis vita! breuis est, fateor, & si res benè suis momentis expendatur, breuior est quàm vt tantillo tempore homo mereri possit tam longam beatitudinis eternitatem; longa tamen ei, cui sine Deo suo viuere mors est continua, & non vita.

Mors Christianis ludus est, inquit Prudentius; Et ne vllus ludum hunc expauesceret, ita cecinit:

Non

Prudē-
tius.

Non est credite, poena quàm videtis

Qua puncto tenuit, citata transit,

Nec vitam rapit illa, sed reformat.

Siquidem optimo cuique idem felicitatis principium est, qui finis mortalitatis.

Pater Suarez, moriens dicebat se mortis imaginem contemplari, & sibi longè pulcherrimam videri.

Catharina Genuensis ita mortē non abhorrebat, vt eam, quibus poterat verborum blanditijs quasi procaretur:

- » mors suavis, mors formosa, mēne er-
- » go vnam delegisti in quam parcendo
- » tam crudeliter desæuies? cæca sis li-
- » cet, videre tamen hactenus potes,
- » quàm ego te efflictim depeream. Pace
- » tua dixerim, hoc vno peccas grauiter;
- » quærentes te, tuamque operam incla-
- » mantes furda aure præteris; te verò re-
- » mis velisque fugitantes, vsque & vs-
- » que, molesta insequeris, vsquedum as-
- » sequaris.

§. SECVN-

§. SECVNDVS.

Quo modo Amicus fidelis agrum animet ad fortiter ferendos superandosq; morbi dolores.

VT morbi diuturnitate corpusculi vires minuuntur, ita crescunt dolores, languentemque ita miserè interdum discruciant, vt varijs querimonijs impatientem animum prodat: facienda & huic morbo medicina.

Vllane præsentior esse possit eâ quâ nobis præscribit medicus cælestis? *In patientia vestra possidebitis animas vestras. Luc.*

Quasi dicat hæc vna virtus est, quæ 21. vos hîc, & in cælo, compositis passionum fluctibus in tranquillam animarum vestrarum possessionem immittet.

Ad huius virtutis amorem & exercitium, ita nos hortabatur Cyprianus: Sit licet rei familiaris amissio, sit de infestantibus morbis assidua & cruenta membrorum vexatio, sit de vxore, de liberis funebris & tristis auulsio; non sint tibi scandala ista, sed prælia; non debilitent aut frangant Christiani fidem, sed potius ostendant in collu-
 Statione

29 Statione virtutem; cum contemnenda
 29 sit omnis iniuria malorum presentium,
 29 fiducia bonorum futurorum. Confi-
 29 statio in aduersis, probatio est virtu-
 29 tis, sicut scriptum est, vasa figuli pro-
 29 bat fornax, & homines iustos tentatio
Ser. de tribulationis. Hæc & plura in hanc
morta. rem ibidem Cyprianus.

Solet figulus vasa sua primò qui-
 dem, fornacis ignibus committere;
 deinde, an excocta sint, virgula, vel in-
 flexo saltem digito explorare; quod si
 sonum clarum & suauem reddiderint,
 bona; si fuscum aut raucum, mala iu-
 dicat. Ita Deus olim, vas suum ele-
 ctionis Paulum periclitatus est; spi-
 rantem minarum ex equo deiecit,
 terræ affligit, graui cæcitatibus virga
Act. 9. percutit: quid ille, interim? *Domine*
quid me vis facere? Ecquid de sono ve-
 rum vas electionis agnoscitis? Quid
 Iobus à planta pedis, vsque ad verti-
 cem capitis, vlcere pessimo percussus.
Sicut Domino placuit, ita factum est. Sit no-
men Domini benedictum. O sonum omni-
 vocum instrumentorumque musico-
 rum harmonia suauiore!

Non

Non ita Ochozias, Rex Samariæ, qui, cum in morbum incidisset, graui- terque doleret ex pedibus, ite, ait, consulite Beelzebub, Deum Accaron, vtrum viuere possim de infirmitate hac. Consulite Beelzebub! ô sonum ingratum nimis & insuauem!

Et Iulianus Apostata, lancea, incer- tum vnde, transuerberatus: *Vicisti, in- quit, Galilae, vicisti.*

— *Sonat & illa vitiū percussa, malignè* *Persius*
Respondet viridi non cocta fidelia limo.

Illi nempe, vasa erant in honorem, in pulcherrimo cælestis aulæ abaco collocanda: hi verò, vasa in contu- meliam, breui infringenda, & in infer- næ domus sterquilinum abijcienda: *Tamquam vas figuli confringes eos.*

Pf. 2.

Ochoziam imitantur qui, morbis à Deo percussi, Pythones & Pytho- nissas consulunt, sibi que nescio qui- bus præstigijs ac superstitionibus il- ludipatiuntur, sed caueant ne Ocho- zia, cuius impietatem Apostasiam- que æmulantur, similem exitum for- tiantur.

2. Cogitet æger peccata sua pœnas

F

acer-

82 AMICI FIDELIS

acerbiores promereri, dicatque cum

Mich. Michea: *Iram Domini portabo quia peccavi ei.* Vel cum Iobo: *Peccavi, & vere deliqui, & ut eram dignus non receperam.* Et cum Augustino: *Gravius est quod commisi, leuius est quod tolero.*

3. Dicat impatientiam non leuare sed aggrauare dolorem, & quod magis faciendum, tollere meritum magnum: quare ergo patiendi necessitatem non conuertit in merendi opportunitatem? Consilium illud est Chrysostomi, ut patiat æger cum merito, quod nihilo minus sine merito patiturus est.

2. Cor. Vis scire quantum sit patientie meritum? *Id quod in presenti est momentaneum & leue tribulationis nostrae, æternæ gloriæ pondus operatur in nobis.* Idem apud Rom. 8 *Rom. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriâ quæ reuelabitur in nobis.*

4. Dicat, vnius dieculæ laboribus redimi labores longè grauiores, anni toto tolerandos in purgatorio. Et hoc

Ezech. 4. *est quod insinuat Ezechiel: Diem per annum dedi tibi.*

Adde

Adde hominem, dum hic patitur, non modò luendam in altero sæculo poenam expungere, sed insuper gratiæ nouæ accessionē promereri; post mortem verò, vltices illæ flammæ ita peccati rubiginem excoquunt, vt gratiæ adijciant nihil: ibi enim satispatiendi dumtaxat, & non etiam merendi locus est.

5. Quando foruli siue loculi sacris imaginibus vel statuis capiendis, ædiculæ in modum ædificantur, debent & ipsæ imagines siue statuæ loculamentis suis adaptari; proinde dedolari & perpoliri: audi quo modo: *Tunstonibus, pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis per manus artificis, disponuntur permansuri sacris ædificijs.* Vbi ergo doloris aculeos senseris; malleos puta, vel forfices, quibus loco tuo adaptaris. Quid acutas quereris? bene potiùs ominare de loci, quem in cælo occupaturus es, siue magnitudine, siue splendore.

6. Accidit non rarò, vt tunc maxime, Dominus Deus malleorum ictus ingeminet, cùm morti sumus vicino-

res; videt nimirum opifex faberrimus, operi suo deesse aliquid ad perfectionem, ideoque manum extremam adhibet; tunc consilium diuinum, idea sua interuertat? Imitandus est tibi Christus Iesus Seruator noster, qui, ubi horam suam ex æterni Patris voluntate aduenisse comperit; *Vt cognoscat mundus, inquit, quia diligo Patrem, & sicut mandatum dedit mihi Pater sic facio.* Surgite, eamus: quoniam bone IESU ad flagella, ad spinas, ad crucem, ad mortem: dictum, factum. Hæc est hora vestra, dixit militibus tortoribus suis; tragædiæ quam occœpistis, luctuosum vt solet, in Caluariæ theatro finem imponite; quando ita Patri meo libitum est, vestris ego non tantum iussis & imperijs, verum etiam nutibus examussim obsequar, vltroque me accommodabo. *Aspice & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est.* Vitæ tuæ siue comædia, siue tragædia breui terminanda est, passio tua, vt sic dicam, tamquam vltimus fabulæ actus instat. Adsunt præmissi satellites diuinæ voluntatis executores: quæris

Ioan.
14.

Exod.
25.

quæris quinam illi? catarrhus ille qui fauces inuasit; tussis illa quæ intestina conuellit; febris illa tam ardens quæ vires exedit; aqua illa intercus quæ animam repentinò extinguit; arenosus ille calculus tam crudelis; morborum denique alij, numero plurimi, acerbitate singulares, satellites sunt quibus Deus mandauit de te, nempe vt, tristi licet ministerio suo, passioni siue morti tuæ promouendæ operam nauent.

Mortem, ais, non recusas: cur ergo dolores ministros eius tantoperè auersaris? mortem morbus præcedit, morbum dolor comitatur; morbum doloremque non minus affert naturæ lex atque conditio, quàm ipsam mortem: eum ergo qui siue morbo, siue dolori nimiùm obluetur, certum est, ait Cicero, naturæ repugnare, *Lib. de* quid autem aliud naturæ repugnare, *Senect.* quàm cum Dijs (dicamus nos, cum Deo) bellare? Tu ergo, si sapias, dolores tuos Christi doloribus, & mortem tuam morti eius arctissima voluntatum consensione agglutinabis, &

86 A M I C I F I D E L I S
quantumuis myrrhæ & aloës calici
passionis tuæ admisceat, querimonijs
abstinebis. Dicas potiùs:

Bone Iesu da mihi hanc gratiam,
vt in hac qualicumque uisitatione tua,
fructus & prouentus, quem desideras,
consequatur; neque impatientia uel
ingratitude mea impediatur: tuam
spero, manum porriges infirmo mihi,
meque sicut Petrum Apostolum, cum
mergi cœpisset, ex marinis fluctibus,
potenti dextera eripies, ne sub hac cruce
ce labascam & concidam.

§. TERTIVS.

*Quo modo Amicus fidelis ægrum
iuuet in tentationibus
contra fidem.*

Compertum habet (vt est astutissimus) animarum nostrarum iuratus hostis, nullis machinis ædificium quoduis faciliùs dirui posse, quàm si fundamentum eius labefactetur: eo enim vel subuerso penitùs, vel graui-ter conuulso, quidquid tandem fabricæ superstruetur, vel ex tempore pef-
sum

sum eat, vel cum tempore ruinam trahat necessum est. *Ædificij spiritua-* Heb.
lis atque adeò salutis æternæ basis &
fundamentum, fides est, Christiano
homini tam necessaria, vt sine ea fru-
stra salutem speret: Sine fide enim impos- II.
sibile est placere Deo. Idcirco non cessat
 stygius ille Veterator, cuniculos suffo-
 dere, occultasque moliri insidias, qui-
 bus fidem, religionis nostrę fulcimen-
 tum, vel penitus subruat, vel robur
 eius ac firmitatem, aliqua saltem ex
 parte labefactet. Eò ergo machina-
 menta sua omnia dirigit, vt hominem
 à tutissima fidei statione, in periculo-
 sissimum vacillationis pelagus præci-
 pitem agat. Quare perplexas modò
 quæstiones, de animarum immortalitate,
 deque corporum resurrectione obijcit;
 modò de sanctissimæ Trinitatis, de
 Venerabilis Eucharistiæ, arduisque alijs
 orthodoxæ fidei mysterijs; que omnia,
 vel ad diffidentiam, vel ad desperationem
 solitus est detorquere. Vide ergo, quibus
 armis instructus, cum antiquo hoc & multarum
 palmarum gladiatore, in arenam des-

Ephes.
6.

cendas. Egregiam olim D. Paulus, in
 veritatis officina, panopoliam procu-
 dit, cum diceret Ephesijs: *Induite vos
 armaturam Dei, ut possitis stare aduersus
 insidias diaboli.* Profert deinde verita-
 tis cingulum, lorica iustitiæ, calcea-
 menta Euangelica, galeam salutis, &
 gladium spiritus, quod est verbū Dei.
 Sed ego illud armaturæ genus ample-
 ctor in primis, quod & Paulus ceteris
 etiam videri possit præferre; ait enim:
*In omnibus sumentes scutum fidei, in quo
 possitis omnia tela nequissimi ignea extin-
 guere.* Illud, illud est scutum, cui simi-
 le nunquam habuit, nec vidit *Clypei
 Dominus septemplicis Ajax.* Scutum illud
 Christianum pectus constanter obar-
 met; nullum enim telorum genus, cui
 non utiliter opponatur. Hoc sonant
 verba illa: *in omnibus, omnia tela, &c.*

Visus est & D. Petrus armorum sa-
 tis suggestisse, dum contra leonem ru-
 gientem, induendum hoc fidei scutum
 1. Pet. indicauit. *Aduersarius vester Diabolus,*
 5. *inquit, tamquam leo rugiens, circuit que-
 rens quem deuoret, cui resistite fortes in fi-
 de.* Quasi, cum Paulo, diceret omni-
 bus

bus telis nequissimi igneis, non aliud
quàm fidei scutum opponite.

Imitandæ nobis sunt pleræque na-
tiones bellica laude celebriores, quæ
scuti sui, in bellis, haud paullò maio-
rem quàm vitæ rationem habebant.
Lacæna filio in procinctu ad bellum
clypeum sinistrae cùm insereret; *Aut in
hoc, inquit, aut cum hoc*: perinde erat
ac si diceret, vel clypeum hunc viuis
referas, vel in hoc mortuus referaris.
In militem Christianum meliùs qua-
drauerit hæc parœmia, vt sensus sit:
vel in fide, vel pro fide constans emo-
rere. Neque Romani è bello reduces,
patrios vnquam lares repetere ausi so-
rent, *reliqta non bene parmula*. Epami-
nondam (quo nascente, nata; quo mo-
riente mortua est gloria Thebanorũ)
cùm ad Mantineam, rustico nescio
quo telo, spærum vocant, lethaliter
vulneratus esset, relatusque in castra,
hoc primùm à circumstantibus scita-
tum ferunt, saluùsne esset clypeus suus:
saluum vt inaudijt, afferri iussit, eum-
que, vt belli socium, victoriarum
triumphorumque consortem exoscu-
latus

I. Tim.
6.

latus est. Idem mihi sensu quodam sublimiori, facere visus est D. Paulus cum diceret: *Tempus resolutionis meae instat: bonum certamen certavi: cursum consummaui: fidem seruaui: ideoque reposita est mihi corona iustitiae, &c.* Et suum illud impenetrabile fidei scutum, miles omnis Christianus, in morte exosculabitur; maximè vbi hæc Imperatoris verba lætus audierit: *Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium Domini tui. Vel, Fides tua te saluum fecit.*

Mat.
25.
Mat.
9.

Sit ergo curæ Christiano hoc fidei scutum, neque facilè vtatur alio armorum genere ad nequissimi tela ignea retundenda. Quod si cum dæmone in arenam descendere, & disceptationum telis agere volueris, perijsti miser, perijsti: impar congressus Achilli. Ab hinc senis annorum millibus & eo ampliùs, Stygi meret Veterator ille, ipse vnus, bella plura debellauit quàm ipse videris, vel audieris: pleni sunt inferorum carceres inconsultis hominibus, qui ausu temerario, periculosam cum eo belli aleam experiri voluerunt. Caue ergo, tu, caue id feceris; alioquin

quin retiarium ille aget illicò, teque intricatissimis quæstionum suarum re-
tibus illaqueabit.

*Vna salus, fugere est, fideiq; opponere Lib. 2.
scutum. de Arte*

Narrari poterit quod Bellarminus, bene
ex Petro Barrocio Episcopo Pataui-
no refert de duobus, qui in Theologi-
ca facultate, inter suos facilè principes
erant; quorum vnus, qui prior è viuis
excesserat, alteri superstiti apparuit,
seque ideò damnatum asseruit, quod
imprudens nimis & temerarius cum
dæmone, de fidei dogmatibus dispu-
tasset; à quo varijs captiosarum quæ-
stionum telis appetitus, victus tandem
prostratusque esset; &, vt fidei exors,
ignibus æternis addictus. Alter, alie-
no malo cautior, diuersam agendi cū
dæmone viam iniit: percontanti enim,
quid de Sacrosanctæ Triadis, quid de
incarnati Verbi mysterio crederet; quo
modo in tribus personis eadem nu-
mero esse posset essentia; quonam mo-
do iungi in vnum possent ea inter quæ
nulla esset affinitas, &c. Respondit
compendiariò, credere se quod crede-
bat

92 AMICI FIDELIS

bat Ecclesia: quærenti quid illud esset quod crederet Ecclesia; quod ego, inquit; quid tu porrò? quod Ecclesia: quid Ecclesia? quod ego. Imparatus ab hoc disputandi genere tentator, victus ad Orcum redijt: victor alter & triumphator abiit ad cælum. Monendus æger vt ad hoc exemplar, si necessum est, cum dæmone prælietur.

Quacumque è Stygia, depromet tela pharetra,

Hac vno fidei, bene fido vmbone repellat,

Credo, credo.

Credo quidquid credit Sancta Mater Ecclesia Catholica & Apostolica, cuius caput vnicum, sub Christo, est Pótifex Romanus. Ad hanc veritatis columnam firmiter adhærescat, in hac fidei arce inexpugnabili tutus ac securus acquiescat.

Inuerit si æger fidei professionem coram testibus & assistentibus emisit; & iam nunc reuocauerit si quid fortè per delirium, ei excideret quod fidei Catholicæ puritatem integritatemque minùs saperet.

Petat ab ægro an non insolito gaudio

dio

dio perfundatur, dum in mentem ve-
 nit, ea se via ad cælum contendere,
 quam suis tritam vestigijs Apostoli
 omnes, innumeri Martyres, tot Do-
 ctiores, Confessoresque iam inde à pri-
 mis Ecclesiæ nascentis incunabulis,
 constantissimè retinuerunt? quis ama-
 bo, de eius religionis, aut fidei verita-
 te superesse possit metus aut dubita-
 tio, pro cuius assertionem tot Martyres
 tantùm sanguinis profuderunt? quam-
 que tot signis ac portentis innumeri
 confessores illustrauerunt? Si testimo-
 nium hominum & talium hominum
 non accipimus, testimonium Dei ma-
 ius est: *Hic est filius meus dilectus*, inquit
 Pater æternus, *ipsum audite*: quid ille?
 fidei nostræ articulos prædicari iubet,
 additque: *Qui crediderit & baptizatus* Mar.
fuert saluus erit: qui verò non crediderit, 16.
condemnatur.

Dicat quispiam; Tam intricata sunt
 subinde, tamque sublimia, quæ cre-
 denda fides proponit, ut rationis limi-
 tes omnes prætergredi videantur; adeò
 ut qui fidelis esse velit, videri possit
 desinere esse ratione præditus. Fallere
 mi

mi homo, fallere: non prætergreditur, sed supergreditur rationis limites Catholica fides. Et verò, quid rationi magis consentaneum quàm vt rationem suam Deo suo subijciat homo? In naturalibus ijsque plurimis, quæ quotidie oculis nostris obuersantur, turpiter cæcutis ac hallucinatis, & in diuinis non offendas? nusquam incurras?

Ioan. 3. Si terrena dixi vobis, ait Seruator, & non creditis, quomodo si dixerò vobis celestia crederis? verum enim verò tantùm abest vt sublimia illa, quæ dicis, intellectu comprehendere iubeamur, vt etiam illa operosius inuestigare prohibeamur. Credere iubeamur, inquit Innocentius, inuestigare

Cap. 3. prohibemur. *Altiora te ne quaeris*, ait Ecclesiasticus, & *altiora te ne scrutatus fueris: sed quæ præcepit tibi Deus illa cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.* Mirum sanè seruos tumidos & insolentes, audere nisu temerario irrumperè in penetralia diuinorum secretorum; cùm clamet Apostolus: *O altitudo diuitiarum sapientia & scientia*

Rom.
II.

scientia Dei: quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles via eius! Metuendum illud: Qui scrutator est Majestatis, opprimetur à gloria. Talis genij ac ingenij homines nactus hostis antiquus, in extremo vitæ termino exagitat, quæstiunculasque multis tricis implicatas obijcit. Itaque vincula sibi parant sublimium mysteriorum curiosi indagatores, quibus constringantur in supremo vitæ articulo, nectunt funes, catenas fabricant, quibus arctius obuinciantur.

In ijs quæ ad fidem pertinent, consultissimum est B. Petri consilium audire: *Sicut modò geniti infantes rationale, sine dolo, lac concupiscite.* Fidei mysteria lac vocat quod veteri nouoque Testamento, quasi geminis Ecclesiæ vberibus, continetur. Quemadmodum pusio recens natus, maternis vberibus inhiat, apprehensisque inhæret feruidus, sugens auidissimè quod non videt: immò, nescio quo naturæ impulsu, clausis subinde oculis, perinde atque si diceret matri suæ satis se credere, de cuius in se amore non dubitat.

Hoc

1. Pet.

2.

Hoc agat & Christianus, inquit Petrus, claudat intelligentiæ suæ oculos, turgentibusque candidissimo fidei lacte maternis vberibus instet, feruidus iuxta ac securus. An mater, quæ filij vteri sui obliuisci non potest, poterit fallere? & pro nefas! venenū pro lacte propinare? fidat bonitati eius, fidat amori, & quod primò dictū oportuit, Spiritus S. qui illam regit & gubernat, fidat sapientiæ. Sed age, fac posse, quod fieri nullo modo potest, fac, inquam, Matrem tuam Ecclesiam tibi imposuisse; tene ideò damnatum iri existimes? qua fronte Christus iustus iudex damnet te ob fidem habitam sponsæ suæ, cui, ne deneges, æternum anathema interminatur? quanta animæ fidelis securitas, quanta consolatio! cui fas est dicere Deo suo: Domine Deus, si credēdo fidei nostræ articulis deceptus sum, tu me decepisti, tu inquam & Ecclesia sponsa tua mater mea. Felices nos! ait Tertull. quorum fidem vt astrueret Deus Opt. Max. suam ipse (etiam interposito iureiurando) oppigneravit.

Quid

Quid multis ? remediorum præ-
 sentissimum est oratio. Restabat, in-
 quit Augustinus, aliud nihil in tantis
 periculis, quàm vt Diuinam Prouidē-
 tiam lacrymosis & miserabilibus vo-
 cibus, vt mihi opem ferret, deprecarer,
 atque id sedulò faciebam. Itaque cum
 Apostolis clamandum: *Domine adauge*
nobis fidem. Et cum Psalmista: *Illumina*
Domine oculos meos, ne vnquam obdormiam
in morte; ne quando dicat inimicus meus:
præualui aduersus eum. Credo Domine,
adiuua incredulitatem meam. Interdum
 vbi vehementior erit tentatio, clama-
 re poterit: *Domine vim patior: responde*
pro me. *Vade Satana, vade Satana: abre-*
nuncio tibi Satana, & abhæreo tibi Christe.

Luc.
17.
Psf. 12.
Mar. 9
Mat. 4

*Credo quidquid dixit Dei Filius,
 Nihil hoc verbo veritatis verius,
 Fac me tibi semper magis credere.
 In te spem habere, te diligere.*

Credo, spero, amo.

G §. QVART-

§. QUARTVS.

*Quo modo Amicus fidelis animet
agrum contra diffidentiam.*

Vbi tentator nequissimus, tela sua omnia, licet ignea, fidei clypeo excepta, vel retusa, vel sine ictu esse videt; astu nouo languentem impetit, quemque solitis artibus non potuit in infidelitatem, nouo molimine pertrahere nititur in diffidentiam: diffidentiam autem? immò etiam in desperationem; præsertim si vita eius antea facta fuerit inquinatio, sceleribusque grauioribus contaminata: cuncta enim quæ, vel à puero patrata sunt, in memoriam reuocat, itaque eorum grauitatem exaggerat, vt tristitia metuque horrendo moribundum exanimet; & nisi, Deo bono, Amicus fidelis citò citò suppetias ferat, veniæ spem omnem intercidat.

Adeat ergo celerrimè Amicus fidelis, & primam hanc diffidentie morbo medicinam comparet. Prostat illa in Basilij & Augustini officinis; inde, si volet, emere poterit vel mutuari; ille,

ille, ita ait: Si peccata & magnitudine
 & numero possint definiri, miseratio-
 nes autem Dei, neque magnitudine,
 neque numero possint circumscribi; si-
 ne dubio non est cur desperatio adhi-
 benda sit, sed agnoscenda Dei miseri-
 cordia, & commissa peccata detestan-
 da. Hic, autem, ô homo, quicumque
 illam peccatorum multitudinem at-
 tendis, cur & potentiam cælestis Me-
 dici non attendis? cùm enim Deus ve-
 lit misereri, quia bonus est, & possit
 quia omnipotens, ille contra se diuinæ
 bonitatis ianuam claudit, qui Deum
 sibi misereri aut non velle, aut non
 posse credit; eumque aut bonum aut
 omnipotentem esse diffidit. Quis non
 speret in Deum, qui non tantùm mise-
 ricors & miserator est, sed & ipsa mi-
 sericordia? *Dominus misericordia mea, Ps. 15.*
canit David; cuius hæc suauissima vox
est: Felix qui non habuit animi sui tristitiã
& non excidit spe sua. Eccl. 15.

Dubitanti de sua salute, reuocan-
 da sunt in memoriam, & altè impri-
 menda verba illa Apostoli: *Reconcilia-*
ti sumus Deo per mortem filij eius: quæ
 dili-

diligenti mentis trutina, æstimans Au-
 gustinus, ita exclamat: Quid miseri-
 cordius intelligi potest quàm vt pec-
 catori, æternis tormentis damnato,
 & vnde se redimat non habenti, Pa-
 ter dicat, accipe vnigenitum filium
 meum & da pro te: & ipse filius dicat,
 tolle me, & redime te. Quid iustius
 quàm vt Pater æternus peccatum di-
 mittat illi qui pro debito suo offert
 pretium, & pretium maius omni debi-
 to, quale est pretium sanguinis & mor-
 tis Domini?

Dicitur magnus ille Albuquerqueus,
 cùm in Indica nauigatione, fæda ad-
 modum tempestas exorta esset, nihilq;
 iam propiùs esset quàm vt naufragium
 faceret, puerulum in humeros sustu-
 lisse, vt animulæ illius innocentis con-
 templatione, Dei iram ad clementiam
 ac misericordiam inflecteret, illiusque
 inter se cælumque, oppositu, tamquam
 clypei cuiusdam fortissimi, imminen-
 tem capiti tempestatem retardaret.
 Quidni illum imitaris? ostende Patri
 æterno Filium eius pro te flagella-
 tum, crucifixum, mortuum, & dic ei:

Protector

Protector noster aspice Deus & respice in faciem Christi tui, in quo semper complacitum est tibi, cuius amore & contemplatione miserere mei.

Adhucne de salute restat dubitatio ?

Spera in Deo, & saluaberis. Saluos enim facit sperantes in se; & ideo saluabit, inquit Psalmista, quia sperauerunt in eo. Ps. 36.

Dulcis causa, attamen efficax, attamen irrefragabilis, ait Bernardus, fundata nempe super charitate illius, qui sic dilexit mundum, ut ei filium suum unigenitum daret; ut omnis qui credit & sperat in eo, non moriatur, sed habeat vitam æternam; unde Paulus; *Fortissimum solatium habemus qui confugimus ad tuendam propositam spem, quam, sicut anchoram habemus anima tutam & firmam;* Ioan. 3

qua, nempe anchora, fluctuantis animæ nauiculam medios inter tentationum fluctus titubantem confirmemus. *Nolite itaque amittere confidentiam vestram quæ magnam habet remunerationem.* Heb. 6.

Magnus ille Indiarum Apostolus S. Franciscus Xauerius, id vnum verebatur maximè, ne quando illum de affutura sibi Dei ope caperet diffidentia. Heb. 10.

tia. Solet Deus misericordias suas super nos fiduciæ nostræ in illum mensura remetiri: hinc Propheta Regius; *Fiat misericordia tua Domine super nos: quemadmodum sperauimus in te: id est* (vt Theodoreto placet) secundum spem nostram fiat nobis: siue, spes nostra in te, fit mensura misericordiarum tuarum in nos; & vt quisque in Dei fiducia maximè promouerit, ita maximos suauissimosq; fructus eius experiatur. Prædem habeo Bernardum sermone 32. in Cantica, ubi ait: quatenus in bonis Domini fiduciæ pedem porrexeris, eatenus possidebis.

Superestne tibi alius qui mentem angat, timoris scrupus? Audio. *Multiplicati sunt, ais, qui oderunt me: calcaneum meum, vereor, obseruabunt.* Præsto est Helix ad Elizeum responsio. *Plures nobiscum sunt quàm cum illis.* Præsens in primis aderit, luctantiq; seruulo suo opem feret virago illa generosa, hostibus tuis terribilis vt castrorum acies ordinata. Aderit & Archangelus Michaël princeps à Deo constitutus super

per omnes animas suscipiendas ; Angelus verò qui te iam inde à primis unguiculis in fidem ac tutelam suam accepit, ita tibi continenter aderit, ut ne latum quidem unguem à latere tuo unquam discedat.

Aderunt & Patroni cœlites, præsertim quos honore cultuque præcipuo deueneratus fueris. Tacco ex Hierarchijs, Ordinibusque Sanctorum innumeros alios, tam de salute nostra sollicitos, quàm de sua iam securos.

Tantummodo confidenter state, dicebatur olim populo Dei, & videbitis auxilium Domini super vos. Idem tibi dictum putata. Audio quid rursus objicias; timere te iudicium illud quod, absque vlla temporis intercapedine, mortem ipsam subsequetur: vbi æqua lance, causarum momenta expendet Iudex ille, in cuius manus incidere horrendum est.

Si malè tibi à Iudice metuis, quare de Aduocato tuo meliùs non ominaris? qui enim Iudex idem & Aduocatus. *Si quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris.*

2. Pa.
1al. 6.
20.

1. Ioa.

2.

Ille est ad dexteram Dei, inquit Paulus, qui etiam interpellat pro nobis: Vllásne de Aduocati talis fidelitate dubitandi locus! Deus qui iustificat, quis est qui condemnet?

Age igitur, & si à Iudicis tribunali vindicias metuis secundum seruitutem; ad propitiatoris, dum adhuc licet, tribunal prouoces, & dubio procul, ab eo vindicias accipies secundum libertatem: ipse enim, factus est nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio. Dic fidenter: Domine IESU, pone crucem tuam inter iudicium tuum & animam meam, & saluus ero. Dic cum B. Anselmo: Domine, si puritatem meam mihi ademi, numquid misericordiam tuam peremi? si commisi unde me damnare posses, tu non amisti unde saluare soles; propter te ipsum miserere mei.

Scis quid de Deo Iobus diceret? Etiam si me occiderit, in eo sperabo. Dic tu saltem cum Dauide. Ad te Domine animam meam leuaui, Deus meus in te confido non erubescam: quis enim sperauit in te, & confusus est?

Si consistant aduersum me castra, si exurgat aduersum me praelium, in hoc ego sperabo. Ps. 26.

Si ambulauero in medio umbrae mortis, non timebo mala: quoniam tu mecum es. Ps. 22.

Tribularer (canit Ecclesia) si nescirem misericordias tuas Domine: tu dixisti, nolo mortem peccatoris, sed ut magis conuertatur & uiuat.

Qui Chananæam & Publicanum vocasti ad poenitentiam, ne despicias clamantem ad te, & in multitudine miserationum tuarum sperantem.

Rex tremendae Majestatis,

Qui saluandos saluas gratis,

Salua me fons pietatis.

Recordare, Iesu pie,

Quod sum causa tuae viae,

Ne me perdas illa die.

Quaerens me, sedisti lassus,

Redemisti, crucem passus,

Tantus labor non sit cassus.

Qui Mariam absoluisti.

Et latronem exaudisti,

Mihi quoque spem dedisti.

Preces meae non sunt dignae,

*Sed tu bonus fac benignè,
Ne perenni cremer igne.*

*Inter oues locum præsta,
Et ab hædis me sequestra,
Statuens in parte dextra.*

*Confutatis maledictis,
Flammis acribus addictis,
Voca me cum benedictis.*

*Oro supplex & acclinis,
Cor contritum quasi cinis.
Gere curam mei finis.*

§. QUINTVS.

*Quo modo Amicus fidelis, iuuet
ægrum, ad repellendam vanam
gloriam & præsum-
ptionem.*

Quemadmodum Diuinus Sponsus,
ad animæ nostræ, sponsæ suæ præ-
sentiam, desiderijs ictus fidelibus, anhelat;
ideòque stat, modò ad ostium eius, &
pulsat, vt intret; modò demittit sese
& curiosis oculis introspicit, siue per
fenestras, siue per cancellos, vt eam
vel eminus saltem contempletur: ita
animæ eiusdem procus impudens ac
perfidus

perfidus Cacodemon, plenissimis odij ac inuidentiæ oculis rimatur omnia, quærens non quam amet, sed deuoret. Urbium expugnatores imitatur, primum enim omnes explorat aditus, ut per eum quem debiliorem minusque munitum repererit, irruptionem pareret: illuc arietes, aggeres, machinasque omnes conuertit: quod si machinis parum proficit, cuniculos abscondit, remque suam agit clanculum: *An dolus an virtus, tali quis in hoste requirat?*

Vidisti superiori paragrapho, leoninam rabiem, vidisti machinas, quibus moribundos in horrendum desperationis barathrum præcipitare conatus sit; vide modò vulpem vaferrimam, villosa caudæ blandientis syrmate blandientem. Bene est: egregium te hactenus fortemque in sufferendis exantlandisque laboribus præbuisse; quid restat, nisi ut lætus, diuini que iudicij securus, ad beatorum quietem palmamque adspires?

Ecquid aduertis lubricos sterni gradus, quibus in superbiæ pinnaculum attractus, lapsu grauiore corruat? ita
nimirum

nimirum assolet quos scelerum pondere deprimere non potest, propria existimationis alis attollit. Quàm enim prona, quàm procliuis sit ad ruinam via illa, non ignorat, vel suo ipsius, vel suorum præiudicio. Quare ad aduersus hoc non leue discrimen munniendus est ægrotus.

Quemadmodum aduersus desperationis charybdim, bonum est, ut quo magis Satanas hominem deprimat conscientia scelerum, hoc se magis erigat fiducia diuinę misericordię, ita iam aduersus arrogantię Scyllam, præfens erit remedium, si de se demississimè sentiat, consideratione proprię imbecillitatis.

Valebunt etiam, opinor, ad retundenda vanitatis ac fiducię proprię iacula, quę passim sacris in codicibus reperiuntur ad diuinum timorem altementibus imprimendū; audi quid minetur Ecclesiasticus: *Si non in timore Domini tenueris te instanter, cito subuertetur domus tua*: fabrica videlicet virtutum in animo tuo ædificata, valido superbix vento concutietur.

Cum

Eccl.
27.

Cum in hunc alterum Ecclesiastici *Eccl. 9.*
 locum incidisset D. Bernardus : *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.*
 Terribilis est, inquit, locus iste, & totius
 expers quietis : totus inhorruui, si
 quando in eum raptus sum. Quod si
 hæc cogitatio vel sanctissimos viros,
 & quasi columnas in Ecclesia, com-
 pulserit ad tremorem, quid nobis fa-
 ciendum, qui ex multis antea actæ vitæ
 sceleribus responsum mortis in nobis
 habemus ?

Quis nostrum dicere audeat cum
 Paulo : *Nihil mihi conscius sum ?* ut ita *1. Cor.*
 sit, addat tamen cum eodem necessum *4.*
 est, *Sed non in hoc iustificatus sum : alia*
enim sunt iudicia Dei, alia hominum ; &
terribilis est illa Diuina Maiestas in con-
silijs super filios hominum. *Ps. 65.*

Quis Iobo sanctissimo, patientia,
 & vitæ integritate comparandus : di-
 cebat tamen : *Verebar omnia opera mea,* *Iob. 9.*
sciens quod non parceres delinquenti : qua-
re omnia ? an non aliqua saltem bona,
quæ Diuinæ Iustitiæ stateram non re-
formident ? Etiam si habuero aliquid iustū,
non respondebo, inquit, sed meum Iudicem
 deprecatur

110 AMICI FIDELIS.

deprecabor, quia si iustificare me voluero, *Iob. 25.* meum condemnabit me: si innocentem ostendero, prauum me comprobabit. Ecce luna non splendet, & stella non sunt mundantur conspectu eius: quanto magis homo putredine & filius hominis vermis?

Quod si igitur, ob constanter fortiterque toleratos morbi dolores vanae gloriolæ animam, vel leuis aura afflauerit, dic cum Psalmista: *Pf. 61.* Deo subiecta esto anima mea: quoniam in ipso patientia mea.

Si vrgeat Dæmon, dicatque: Deo quidem, in primis laudem & honorem bonorum operum deberi; in te nihilominus aliquam gloriæ eius partem ideò deriuari, quod gratiæ eius cooperatus sis.

Responde cum Augustino: *Aug. soliloq. c. 15.* Aperuisti mihi oculos lux, & excitasti, & illuminasti me, & vidi quod gloriari non valeat ante te omnis caro, nec iustificetur omnis viuens: quoniam si quid boni est, parui vel magni, donum tuum est, & nostrum non nisi malum est. Et idem, alibi: Multa Deus facit in homine bona, quæ non facit homo:

nulla

nulla verò facit homo, quæ non facit Deus, vt faciat homo. Quæcumque adsint bona opera, nulla sunt, inquit Gregorius, nisi humilitate condiantur; miranda quippe actio cum elatione, non eleuat sed grauat: qui enim sine humilitate virtutes congregat, quasi in vento puluerem portat vt vnde aliquid habere cernitur, inde deteriorius cæcatur.

Arrogantis est animi, & plus æquo sibi vindicantis, in propria causa agere velle Iudicem. Qui iudicat me Dominus est, inquit Paulus: *Ille, ille constitutus à Deo Patre Iudex vniuersorum.* Act. 10 Minimè ferenda esset eius militis insolentia qui Regis sui iudicium præuenteret, sibi que ante belli finem, coronam ac triumphum decerneret. Perinde facere censendus, qui ante ultimam vitæ periodum, de Carne, de Mundo, de Diabolo victoriæ sibi palmam pollicetur: quamdiu hostis insidias & dolos meditatur, quæ potest esse securitas? Magnus esse vnusquisque studeat, inquit Gregorius, sed tamen aliquo modo magnum se esse nesciat?

nesciat : ne dum sibi magnitudinem
arroganter tribuit, amittat intus quod
erat ; hinc per Prophetam dicitur : *Esai. 5.*
qui sapientes estis in oculis vestris, &
coram vobismetipsis prudentes.

Ad detorquenda gloriæ inanis spi-
cula, monendus æger, vt vitæ præte-
ritæ flagitia grauiora, sapiusque itera-
ta, in memoriam reducat, maximè
cùm ignoret an sufficienti ea pæniten-
dine diluerit, debitasque pro eis pec-
nas hæctenus Deo persoluerit. Ita ad
Eccl. 5. monet Ecclesiasticus : *De propitiato pec-
cato noli esse sine metu.*

Cùm multa sint sacris in Codici-
bus, tum duo præsertim loca, mihi
videntur peropportuna, in quibus lu-
ce meridiana clariùs appareat, quàm
nulla sit nobis ratio de operibus no-
stris etiam optimis, gloriandi. Pri-
mum habetur Lucæ 17. Vbi allata
serui parabola, Domino suo gnauiter
in multis ministrantis, ait Christus,
Dominum non habere illi gratiam,
quia nimirum nihil præstitit ad quod
seruitutis, alijsque nominibus non ob-
bligaretur, & tandem ita concludit:

Sic & vos, cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite, serui inutiles sumus: quod debuimus facere, fecimus. Quotusquisque nostrum est, qui ex vero conscientiae mentis dictamine asseuerare audeat, quæ sibi à Deo præcepta erant, examussim præstitisse omnia? ut ita esset, fatendum nihilominus illi esset, iuxta Christi placitum, *Serui inutiles sumus*. Deus bone, si serui inutiles, qui Domini sui mandatis omnibus diligenter obsecuti sunt, quid nobis fiet? tibi inquam, & mihi, nostrique similibus, qui, tantum abest ut Dei leges ac præcepta exactè seruauerimus, ut etiã plurima, neque rarò, neque leuia violauerimus? Si dixerimus quia peccatum non habemus, veritas in nobis non est, ait Ioannes; Iacobus verò: *In multis offendimus omnes*. Quænam igitur vsquam gloriandi materia nobis reliqua facta est? *Væ vita*, etiam laudabili, inquit Augustinus, *si sine misericordia discentias eam*.

Iacob.

3.

Lib. 9.

Conf.

Locum alterum suggerit Isaias: *Facti sumus, inquit, ut immundus omnes nos, & quasi pannus menstruata vniuersæ*

Isa. 64

H

iustitias

114 AMICI FIDELIS
iustitia nostra. I modo, &, si absque a-
nimi, stomachivè nausea potes, de e-
gregia illa mercede, gloriare.

§. SEXTVS.

Quo modo Amicus fidelis, inducere
ægros possit ad eliciendos actus
diuini amoris.

A Ge modò mi Amice, nunc ani-
amis opus: nullo modo commit-
tendum, vt animus simul cum corpo-
re infirmetur: immo ægrotante cor-
pore valere debet animus solito me-
liùs: Nam virtus in infirmitate perficitur,
ait Paulus, & cum infirmor tunc potens
sum. Benè igitur & tu feceris, si vires
exeras, & quàm poteris plurimos fi-
dei, spei & charitatis actus elicias, po-
tissimùm autem charitatis.

Dicamabo, si Dominus Deus à te
modo, quod olim à D. Petro, peteret,
N. amas me? auderésne respondere si-
cut ille, Domine tu scis quia amo te. O ter-
felices, qui sibi tantum de se meritò
habent polliceri! vtinam vel hoc sal-
tem ex vero dicere possim: Domine
tu scis quia desidero te amare.

Quid

Quid est quamobrem tam parum amore Dei nostri inardescimus? in promptu causa est, quia quot, quantif- que nominibus amandus sit, ignora- mus. — *Ignoti nulla cupido.*

Dicere solebat Plato, virtutem, si oculis corporeis cerneretur, mirabi- lem sui amorem animis intuentium excitaturam fuisse: quanto maiorem Deus ipse virtutum excitaret, si vide- retur! si pulchritudo illa, si bonitas, sapientia, maximè autem si charitas illa infinita, qua nos ab æterno, pro- secutus est, si inquam, charitatis illius imago, alicuius è cælitibus, rudi sal- tem peniculo informata, oculis nostris obijceretur, Deus bone! quas faces, quos ignes, quæ amoris incendia exci- taret! amoris huius immensitatẽ mo- mentis suis, quantum mortali fas, ex- penderat discipulus ille quem dilige- bat Iesus, cùm diceret: *In hoc est cha- I. Io. 4*
ritas, id est, illa demum est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quo- niam ipse prior dilexit nos. Et ne sterilem illam putaremus, fructum subijcit: Et misit filium suum propitiationẽ pro pec- catis

catis nostris; hinc illa dignissima sequitur illatio: Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Non potest amor, & talis præsertim amor, compensari, nisi amore. Amare si piguit, ah! pudeat non saltem redamare. Illationis huius necessitatem, qua erat ingenij perspicacitate, peruidebat Augustinus, cum ita se ipse incusaret: serò te amavi pulchritudo tam antiqua, & tam noua, serò te amavi: væ temporis, quando te non amavi.

Dicebat idem Doctor, vel cæcum esse, vel certè cæcitate percutiendum, qui tantam diuini amoris pulchritudinem non amaret. Aiunt è Turcarum gente, nonnullos interdum, tanto in Mahometem suum amoris æstu ferri, vt si contigerit eos sepulcrum adspicere, quod summæ fælicitati adscribunt, non vereantur oculos sibi eruere, ne quibus tanta fælicitas ominatò obtigat, vt rem tam diuinam (vt ipsi autumant) aspicerent, cogantur postmodum res viles & abiectas, quales sunt res huius mundi, intueri. Si hoc illi designant in se, tam crudeliter impij;

Tu

Tu saltem in hoc tempore, mentis oculos aperi, quibus tandem videas, quanta tibi incumbat necessitudo diuinam illam bonitatem, sapientiam & amorem redamandi. Id vbi præstiteris, rebus omnibus huius mundi oculos claudas licet, & id vnum studeas cum Iobo, vt ad videndum iam mox seruatorem tuum te compares.

Vt ad amandum Deum tuum accendaris, iam inde vsque à primis vnguiculis vitæ tuæ exordia retexenda sunt; & videbis vix vllum esse temporis momentum, in quo certissima diuini erga te amoris vestigia consignata non sint: vt enim de periculis alijs taceam, quibus eius ope perfunctus es, vbi esset iam anima tua, si te, tali loco, tali occasione & periculo emori contigisset? Est sanè, est vnde cum Hieremia lacrymabundus, imò vero gratulabundus exclames: *Misericordia Thren. Domini quia non sumus consumpti. Forst. 3. tan & de te scitabatur Zacharias admirabundus: Numquid non iste torris est Zach. erutus de igne? inferni scilicet, in quo 3. culparum æstu ambustus, restabat ni-*

hil nisi vt penarum etiam flammis cō-
 bureris. Et non amabis? redamabis
 inquam, illum qui tibi in tali necessi-
 tatis articulo tam opportunè auxilia-
 tus est? Quidni dicas cum Bonauen-
 tura: Vndique me circundat amor, &
 nescio quid sit amor; quo modo non
 sum totus conuersus in amorem tuū?
 Quid ni etiam cum Psalmographo:
 Tibi dixit cor meū: exquisiuit te facies mea,
 faciem tuam Domine requiram. Quidni
 iterum cum Augustino: Amo te Do-
 mine, & si parum est istud, amem te
 validiūs. O ignis qui semper ardes, &
 nunquam extingueris: ô amor qui
 semper ferues, & nunquam tepescis,
 accendar totus abs te, vt totus dili-
 gam te.

*Alia Orationes pro obtinenda
 Charitate.*

Domine IESV, tu dixisti: Diliges
 Dominum Deum tuum, ex toto cor-
 de tuo, ex tota anima tua, & ex tota
 mente tua, & ex totis viribus tuis: au-
 ge ergo gratiam tuā, auge charitatem
 in me, vt sicut tu vis diligi à me, &
 ego cupio diligere te, sic ego te dili-
 gam:

gam: & quod in hac vita perfecte implere non possum, in æterna, te concedente, implere valeam.

Domine Iesu Christe, qui perpetua charitate dilexisti me, qua, cùm non essem, creasti me, qua, cùm perditus essem, reparasti me: qua, cùm propria culpa toties periissem, ad gratiæ vitam resuscitasti me: qua, te ipsum dedisti mihi: si me totum toties debeo pro me, quid debeo tibi pro te, qui in infinitum melior es me? adde hoc beneficijs tuis Deus meus, vt sine modo, & purissimo amore diligam te, nunc & in sempiternum. Mellitissime Iesu, absorbeat melliflua vis amoris tui animum meum ab omnibus quæ extra te sunt, vt omnibus iam planè rebus amore amoris tui moriar, qui amore amoris mei dignatus es mori.

§. SEPTIMVS.

*Quo modo inducendus est ager, vt
Dei amore, dolores & alia morbi
incommoda, perferat.*

O Re professus es mi Amice, te Deū
cum amare, aut saltem amare
velle;

velle, visne iam nosse quo modo amorem illum tuum re ipsa palam testari possis? Audi quid Doctor vnus ex antiquis in hæc Canticorum verba:

Origenes. Ascendam in palmam. Voluntas, inquit, patiendi, probat quia veraciter amat, & tantò est amor altior, quanto ad patiendum paratior. Et Ambrosius lib. de Offic. Vbi, inquit, amor est, querela non est, vbi querela est, amor non est. Ex Anselmi enim sententia: Amori sancto omnia suauia sunt. Vnde illis suauitas? Respondet Bernardus? Cordimentum, inquit, humani generis est amor. Quasi diceret: amorem rebus omnibus quantumuis amaris acerbiter amaroremque omnem abstergere.

Pf. 93. Numquid adhaeret tibi sedes iniquitatis, qui fingis laborem in precepto? Non dura ibi necessitate seruitur, vbi diligitur quod iubetur. Vide ergo Amice mi, quâ te geras in hoc morbo; ad hunc quasi lydium lapidem, amoris tui sinceritatem explora: Vbi amor est, querela non est, vbi querela est, amor non est. Si de eo quereris, non amas; si non quereris, amas: ita enim dolores tuos
suauissimo

suauissimo amoris sapore condiuisti nullum vt doloris sensum expresserint.

Patriarcha Iacob, quatuordecim ipsos annos seruitutem seruiuit, sanè duram, noctu enim, & interdiu, calore geluque, vt apud socerum expostulabat, vrebatur: & tamen videbantur illi pauci dies, præ amoris magnitudine. An ignoras Patrem æternum, Rachelem, cælestem inquam Ierusalem, laboribus tuis sponondisse? & tu si sapias, pulchritudinis illius contemplatione dolores tuos mitigabis, dicesque subinde cum Augustino: *Mater Ierusalem Ciuitas sancta Dei, charissima sponsa Christi, te amat cor meum, pulchritudinem tuam amat cor meum, pulchritudinem tuam nimium desiderat anima mea.*

Augustinus
medit.
c. 25.

Stephano protomartyri, torrentis lapides dulcescebant, vnde illa dulcitus? ex illo diuini amoris fauo qui vel ex oculis, posteaquam cælum suspexerat, profiliebat.

Sebastianum fortissimum Christi pugilem, iaculis innumeris oblitum, histricem diceres, vidisti: gaudet ta-

H 5 men,

men, Dei que sui laudes concinuit, quodum? quia diuus amor, vt olim Augustini, sagittis amoris cor eius sagittauerat, sagittarumque aliarum acumina vel retuderat, vel hebetauerat.

Ecce tibi super ardente craticula Tyrannis insultat leuita Christi Laurentius; tamque sensus & doloris expressus est? minimè gentium, sed, quod obseruauit Sanctus Leo, *segnior fuit ignis qui foris vsit, quam qui intus accendit.*

Quando tandem Sanctorum scientiam linguamque ad liscemus? Rubore suffundor, ait Bernardus, cum in mentem venit quo me Deus meus amore persecutus est.

Vbi amor, ibi dolor, dicebat Richardus à Sancto Victore. *Aut pati aut mori,* dicebat S. Theresia; ac si diceret cum Bonauentura: *Sine vulnere, nec volo, nec possum viuere, cum adspicio Deum meum*

Iob. 6. pro me vulneratum. Hæc sit mihi consolatio, dicebat patientissimus Iobus, *vt affligens me dolore, non parcat.*

Augustinus Segala, è Societate Iesv Paduæ, cum siti ardentissima cruciaretur, eamque oblato potu sodales non-

nonnihil temperare cuperent: *Misericordiam*, inquit, & *iudicium cantabo tibi Domine*. Satis diu luxi vbera diuinæ misericordiæ; experiantur peccata mea amarorem iudicij.

O quàm suaue malum cui tantum succedit bonum! clamabat S. Franciscus.

Sancta Clara, Francisco Doctore digna discipula, asseuerabat, ex quo scientiam Sanctorum ab eo didicerat, laborem nullum grauem existimasse; pœnam nullam acerbam, morbum nullum molestum, multos licet triginta annorum decursu experta esset.

Sancta Maria Ogniacensis, quocumque tandem ex morbo laborantibus non tam miserebatur, quàm inuidebat, dicebatque se nullum hactenus tam grauiter affectum reperisse, cuius ipsa dolores & cruciatus ex animo non depoposcisset.

Bonus seruus studet reparare pretium quod pro se persoluit Dominus, inquit Ambrosius, sanguinem soluit Dominus, sanguinem debes. Quid er-

go

Lib. 3.
de virg.

124 AMICI FIDELIS
go quereris? nondum vsque ad san-
guinem restitisti.

SS. Chrysoſtomus & Auguſtinus,
aiunt Chriſtum Dominum descende-
re de Cruce noluiſſe, vt nobis de ſe,
constantis patientiæ exemplum lucu-
lentiffimum exhiberet, cuius contem-
platione & nos in cruce noſtra gene-
roſè moreremur, nec alia atque ipſe
via cælum affectaremus.

CAPVT QVARTVM.

*Actus virtutum ab infirmis ante a-
gonem ſæpiùs excitandi.*

§. PRIMVS.

Actus Contritionis.

Bone Ieſu, dolet mihi ex animo,
quod ego te, Dominum meum &
Deum meum, ſuper omnia diligen-
dum, tam grauiter offenderim. Fir-
miter propono, ſperoque iuuante gra-
tia tua me dehinc ita victurum, vt te
amplius non offendam. Me miſerum!
itane

itane cœcus & amens fui, vt voluptatem hanc N. vt vanitatem hanc N. amori & honori tuo antepōnerem? Parce, ô parce mihi benignissime Iesu, per pretiosum sanguinem, quem pro tam indigno, tam misericorditer profudisti. Iterum agnosco, detestorque iniquitatem quæ me tot malorum calamitatumque reum constituit. Absit tamen, vt ex illo fonte meus promanet dolor. Volo, Deus meus, volo vt tu vnus mei causa sis doloris. Doleo, non quia peccando miser & miserabilis factus sum; sed ideò maximè quia peccando offendi te Deum ac Redemptorem meum æterno amore & honore dignissimum. Cooperiat ergo confusio faciem meam; stringat dolor, frangat morbus, perimat mors: denique quam voles pœnam exige, dummodò misericordiam tuam non auferas à me. Quia verò tot sceleribus eluendis vnus ego sufficere nequeo, patere, obsecro, vt quod mihi deest de sufficientia satisfactionis, hauriam de vulneribus mei Saluatoris. Bone Iesu,

Quæ-

*Quaerens me, sedisti lassus,
Redemisti crucem passus,
Tantus labor non sit cassus.*

Multi versus Psalmi quinquagesimi,
apti erunt ad dolorem eliciendum,
Miserere mei Deus, &c.

Aliter.

O bone IESU, Ô Deus cordis mei!
propter te ipsum qui infinitè bonus es,
amo te super omnia: cur igitur te toties,
tamque graviter offendi? disrum-
pere anima mea ingenti dolore. Pœ-
nitet ah Deus meus, & detestor pec-
cata hæc mea, statuoque me emenda-
re, & satisfacere; idque purè ex amore
quo feror in te super omnia. Parce
mihi Domine, & serua in posterum
per merita tua, & inexhaustam boni-
tatem tuam Ô Deus meus & omnia.
Amen.

Breviùs per modum recollectionis.

O Deus meus, doleo ex animo de
omnibus peccatis meis; idque maximè,
quia Diuinæ tuæ displicent Majestati.

Aliter.

Deus meus ob amorem tui, boni-
tatisque tuæ infinitæ quam amo super
omnia,

omnia, & quia peccatum summoperè
tibi displicet, pœnitet me ex toto cor-
de peccatorum meorum omnium, eo-
rumdemque à te veniam supplex pre-
cor cum proposito confessionis & e-
mendationis.

*Actus Fidei, Spei, &
Charitatis.*

Summe Deus credo & spero in te,
amoque te super omnia, & propter te,
quantum possum; sed & me pariter
pœnitet quod te summum bonum of-
fenderim: denique peto à te veniam
cum proposito confessionis ac emen-
dationis.

Aliter.

Domine Iesu Christe, credo quod
Deus meus & Redemptor meus es.
Credo quod pro salute mea de Virgi-
ne nasci, & in cruce mori dignatus es.
Credo quidquid per Sanctam Catho-
licam Ecclesiam mihi credendū pro-
ponis, & in hac fide protestor me vi-
vere velle & mori, Domine IESU,
doleo quod summam bonitatem tuā
offenderim, & doleo quod non magis
doleam de tot offensis contra te Crea-
torem

torem

torem & Redemptorem meum ingratiſſimè perpetratis; peto humiliter peccata omnia mihi condonari per ſanguinem tuum; firmiter ab eis abſtinere, & vitam emendare propono, ſi vixero. Atque ſi quid oblitus ſim, vel non agnoſcam quo tuam Maieſtatem offendi, de eo illuminari cupio & poenitere, interim de omnibus veniam peto.

Omnibus qui me vnquam offenderunt, libenter & ex animo propter te mi Deus, offenſas omnes dimitto, & ſi quem offendi ego, precor etiam mihi veniam dari.

Si quid alienorūm eſt bonorum apud me, quantum teneor & facultates meæ ſe extendunt, volo ſatisfacere omnibus.

Spero in tua diuina miſericordia, & in ſanguine cum tanta charitate pro me fuſo quod me licet indignum ſaluum facies, & adimplebis me lætitiâ cum vultu tuo, quod vt facias, per ſanc-
tâ mortem tuam te precor.

Corroborâ me Domine Ieſu contra omnes Satanæ inſultus, & ſcutum miſe-

misericiendiæ protege me, quoniam in bonitatis tuæ præsidio tota est reposita spes & fiducia mea. Nihil quidem meritorū quod allegem apud te, malorum heu! nimis multum video, sed per tuam misericordiam confido me saluandū. Ita in pace in idipsum dormiam & requiescam, quoniam tu Domine singulariter in spe cōstituiisti me: tibi laus & gloria in sæcula. Amen.

§. SECVNDVS.

Affectus Resignationis.

IN manibus tuis, Domine Iesu, sortes *Ps. 30.*
 mea: Valetudo, inquam, infirmitas, mors & vita. Da mihi facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu; Méne vis mori? moriar & lubens moriar, quoniam sic placitum fuit ante te. *Mat.*
 Moriar autem, non quando volam ego, *II.*
 sed quando tu; nō vbi volam ego, sed vbi tu; non sicut ego volam, sed sicut tu. Visne bone Iesu, vt hoc anno moriar? hoc mense? hac die? hac hora? hoc momento? ita fiat si quidem sic placitum sit ante te: an lenta morte, an inopina, maturane an acerba,
 I perinde

perinde est; dummodo sic placitum sit ante te: qualis, qualis tandem futurus est, dummodo in Domino, id est, in gratia tua obeatur, omnibus illam antepono; neque eam, si detur optio, cum alia siue longiore, siue suauiore commutauero; idque, *quoniam sic placitum fuit ante te.* Iudicia & consilia tua super me, non tantum vereor, sed & veneror plurimum, in ijsque haud repugnanter acquiesco. Quid ni mortis legibus vltro me accommodem, quibus iam inde à primo conceptionis suę momento Seruator meus, mei gratia se accommodauit? quidni illius amore moriar qui mei amore dignatus est mori? Pudeat nos mortem timere, cum Dominus noster propter nos, mori voluerit, inquit Laurentius Iustinianus. Multis nominibus reus sum ego læsæ Diuinæ maiestatis; culpam agnosco, nec pœnam deprecor, paratus illam morte luere coram Angelis & hominibus; vt quem vitæ licentia offendit, mortis obedientia placare possit. Teque ideo, Pater misericordiarum, quam possum enixe rogo,

rogo, vt benedicas coronæ vitæ, annorumque meorum, vt tandem mori me contingat, sicut ab æterno placitum fuit ante te.

Oratio moribundi ad Patrem æternum, vt Christi in Cruce morientis contemplatione sibi ignoscat, mortemque felicem indulgeat.

EIa Sancte Pater, sim, obsecro, de numero eorum pro quibus dilectus Filius tuus se ipse sanctificauit, per sanctitatem eius sanctifica me in hac hora; perque verba illa quibus in Cruce tibi supplex factus est: *Pater dimitte illis*: dimitte mihi peccata omnia, quibus toto vitæ decursu Majestatem tuam ad iracundiam prouocavi. Ardentissima illa sitis diuini tui honoris, atque adeò salutis animæ meæ, quam expressit, cum diceret, *sitis*, excuset teporem, frigus ac gelu pectoris mei, nouumque excitet amoris incendium, quo totus inardescam. Per has verò voces quibus moriens spiritum suum in manus tuas commendauit, animulam meam in egressu suo è

Ioan.

17.

Luc.

21.

corpore, habe, obsecro commenda-
tam: *A resistentibus dextera tua, custodi il-
lam vt pupillam oculi tui, & sub vmbra ala-
rum tuarum protege illam à facie impiorum.*

Dixit ille, *Consummatum est*, quando
nempe vidit se, quæ ei mandaueras,
examussim adimpleuisse omnia: uti-
nam ita mandatis tuis omnibus obse-
cutus sim, vt ad hoc exemplar, cum
Paulo dicere liceat; *Tempus resolutionis*

1. Tim. *mea instat; bonum certamen certavi, cursum*
4. *consummaui, fidem seruaui: verum enim-
vero seruus erat ille bonus & fidelis;
ego seruus nequam & otiosus, qui
nonnulla quidem subinde, occæpi nõ
omnino malè, sed ad consummatio-
nem non perduxì: suppleat obsecro,
perfectio Domini imperfectum serui
sui: quia apud Dominum misericordia, &
copiosa apud eum redemptio. Quidquid
labis sordiumque animæ adhuc adhæ-
rescit, eluat aqua illa quam è perfosso
Seruatoris nostri latere depromptit
crudelis lancea, crudelis autem? im-
mo verò vel hoc nomine veneranda,
quod abituri enti animæ meę tam sua-
ue hospitium in petra excavauerit.*

O Deus, absconde me in hoc tabernaculo;
 in die malorum protege me in abscondito ta-
 bernaculi huius. Pater æterne Christus Ie-
 sus, qui tibi in diebus carnis suæ preces &
 supplicationes cum clamore valido, lacy-
 misq; obtulit, vt eum saluum faceres à mor-
 te, pro sua reuerentia exauditus est; at ta-
 men nihilominus mortuus est: quo-
 modo mortuus si rogans ne morere-
 tur pro sua reuerentia exauditus? ni-
 mirum non pro se, qui morti nihil de-
 beret, sed pro me mortis filio depre-
 catus est, ne morerer morte secunda,
 quæ est pessima. Ita Pater quoniã sic pla-
 citum est ante te, cum esset ille Filius Dei, di-
 dicit ex ijs quæ passus est obedientiam, &
 consummatus factus est omnibus obsequen-
 tibus sibi causa salutis æternæ; ne quæso,
 ne patiaris vni mihi fontem illum sa-
 lutis æternæ clausum esse; hauriam &
 ego salutes aquas in gaudio, de fon-
 tibus Saluatoris. Ah! bone Iesu (ad te
 enim mea conuertetur, & in te desinet
 oratio) pone, quæso, mortem & pas-
 sionem tuam, inter iudicium tuum &
 animam meam, quæ, quod pro se de-
 hinc ad æquissimam iustitiæ tuæ sta-

Heb. 5.

134 AMICI FIDELIS

teram afferat, habe nihil, nisi ius illud quod in pretiosi sanguinis mortisque tuæ pretium, sibi vindicant peccatores, quorum primus ego sum. Sanguis tuus super me, & super animam meam; in salutem dico, & non in damnationem; clamet pro me, & non contra me sanguis ille, cuius pretio emptus est ager figuli in sepulturam peregrinorū.

Pf. 38.

Uena enim ego sum, & peregrinus, sicut omnes Patres mei: ne igitur tam optatā, tam opportunā priuer hæreditate. Da obsecro, vt ex ista domo pulueris egressa anima, in sacratissimo cordis tui agro, lanceæ crudelis proscisso vomere, desideratissima illa peregrinantium in Ierusalem sepultura, in pace, inquam, in idipsum, dormiat & requiescat. Amen.

Pf. 4.

Iterum admoneo, Amice Lector, quæ hic & alibi, moribundis, siue documenta siue affectus suggerimus, diu ante mortis periculum & sæpè, legi debere: tunc enim maximè proderunt moribundis, si diligenter lecta & expensa fuerint à sanis.

6. TER

§. TERTIVS.

De cereo accenso, & Christi crucifixi imagine: quorum ille, moribundo tradi solet in manum: hæc, ostendi.

Cum æger ad extrema properat, cereus accensus datur ei in manus, quasi vitæ lampada alteri iam iam tradituro; & ut eo ritu, testetur se esse è numero eorum qui Christi Domini voci obedire volunt, dicentis: *Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris, & vos similes hominibus expectantibus Dominum suum quando reuertatur à nuptijs: ut, cum venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei. Beati serui illi, quos cum venerit Dominus, inuenerit vigilantes.* Luc.
12.

Dicat Amicus fidelis moribundo: *Ecce sponsus venit, exeundum est obviam; sed ante, ardentem hunc cereum accipe, quo significes, ei te, in claritate & lumine fidei (quæ per huius cerei flammam designatur) velle viuere & mori.*

Imitandus hîc Sacerdos quidam
 sanctitatis laude eximius, Consalvus
 Mederius (cuius in suo prodromo
 meminit Drexelius) qui paullò ante
 excessum, accitis socijs, sacrum cereum
 accendi iubet; & recitato symbolo A-
 postolorum, in hac, inquit, fide insti-
 tutus sum, in hac vixi, in hac morior;
 testorque, si quid fortè in extremo a-
 gone contrarium excidat mihi, iam
 nunc indictum & irritum velle. Deinde,
 porrecto brachio, cereoque manu ap-
 prehenso: vt lumen hoc, inquit, ocu-
 los illuminat corporis, sic credo Do-
 minum Iesum illuminare omnem ho-
 minem venientem in hunc mundum;
 quia ipse lumen verum & æternum
 est. Imitetur, inquã, Consaluum mo-
 ribundus, addatque cum Propheta:
*Illumina Domine oculos meos, lumine vere
 fidei ne vnquam obdormiã in morte, nec ubi
 à recto fidei tramite deuiem; nequando
 dicat inimicus meus præualui aduersus eum.*
 Sed potiùs, fidei scuto validissimo,
 omnia nequissimi tela ignea excipiam;
 & in caput eius illæsus retorqueam,
Mat. 4 dicens: *Vade Satana: abrenuntio tibi Sa-
 tana,*

*ana, & adhaere tibi Christe Iesu, Deo meo.
Credo quidquid dixit Dei filius verbo veri-
tatis nihil verius. Credo Domine Iesu,
credo, adiuua incredulitatem meam.*

Non est expectanda hora vltima vt hoc ab ægro præstetur: poterit enim ab eo sapiùs & à sanis interdum vtiliter cæremonia illa vsurpari: nescis enim, quisquis es, an non hac ipsa luce, lux tua tibi subtrahatur & extinguitur. Vide ne olei egens, cum fatuis virginibus cælo excludaris: concubia nocte venientem sponsum peruigil expecta, lumbos præcinge, bonorù operum lucentem facem intraturo præluce; quidquid morbi laborum dolorumque superest patienter sustine, ad aule nuptialis limen perdius & pernox accensa lampade, constanter excuba, vt ingredientẽ sponsum subsequaris.

Beati enim, qui ad cenam nuptiarum agni Apoe.

vocati sunt; beatiores, quos cum venerit, 19.

Dominus inuenerit vigilantes. Luc. 12

I 5 §. QVAR-

§. QUARTVS.

*De Christi in Cruce fixi imagine,
moribundis ostendenda.*

Momentum plurimum ad exprimendos ab ægro fidei, spei, caritatis, aliarumque virtutum actus, in salutaris crucis exhibitione situm esse existimo; si nempe Amicus fidelis, Christi in ea pendentis membra, singillatim, quasi locos Rhetoricos excutiat, quique lateant in singulis pietatis sensus, quasi diuini mellis latices, composita ad pietatem oratione, eliciat,

Deut. ita olim, Hebræi sugebant mel de petra, oleum de saxo durissimo. *Petra*

1. Cor. autem erat Christus.

10. Intuere, carissime frater. Entibi completam de Seruatore tuo Prophe-

Mich. 1 tiam: Vadam nudus & spoliatus.

Apostrophe ad Bone Iesu, qui non tantum homines, sed & lilia agri sic vestis, quo modo sic nudaris, quasi si nudetur vnus

Christum nudum. de scurris. Ecce quam gloriosus hodie Rex Israëli. Ita nempe nudatus es, vt nuditate tua, vestium nostrarum luxum castigares: imo, vt tecum nudi in

in crucem ascendamus, id est procul ab omnibus terrenis affectibus: quid enim sunt terrena omnia nisi quædam corporis indumenta? Greg. qui contra diabolum ad certamen properat, vestimenta abijciat ne succumbat, id est, extremum hoc cum diabolo certamen initurus, omni se rerum terrenarum affectu exuat, dicatque cum D. Paulo: *Mihi absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi: per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.* Ad Galatas 6.

Bone Iesu, nonne tu ille es qui ap-
pendis tribus digitis molem terræ, &
libras in pondere montes, & colles in
statera? quo modo tribus clavis ap-
pensus es & libratus, in ponderosa hac
crucis statera? voluisti scilicet, vt quos
inuitas ad crucem post te ferendam, in
ea tecum, fidei, spei & caritatis acti-
bus, quasi tribus clavis, affigantur,
constanterque perseuerent. Aut certè
voluisti vt fideles tui (quod Petrus in
monte Thabor præcoci studio am-
biebat) in monte Caluariæ, tria figant
tabernacula: memoriæ vnum, quæ
iugiter

*Apostro-
phe ad
Christū
clavis
confi-
xum.*

Luc. 9.

ingiter de Passionis tuæ doloribus recordetur. Intelligentiæ alterum, vbi de ijs continenter meditetur: Voluntati tertium, vbi actionum, desideriorumque suorum quasi pullos reponat, vt parentis sui, pij Pelicani sanguine saginentur.

Intuere carissime frater; nonne ille est Deus tuus, qui fecit & creauit te? Deus ille magnus, sub quo curuantur qui portant orbem? quomodo igitur

Pf. 37. sic incuruatur? *quoniam iniquitates tue, inquit, supergressæ sunt super caput meum, & sicut onus graue, grauata sunt super me.*

Affe- Nonne doles ex animo, te Domino
ctus do- Deo tuo causam fuisse tanti doloris?
loris. Dic ergo cum Prodigio; *Pater peccauit*

Luc. 15 *in calum & coram te, iam non sum dignus*
Luc. 18 *vocari filius tuus. Dic cum Publicano;*

Pf. 24. *Deus propitius esto mihi peccatori, Domine Iesu propitiare peccato meo, multum est enim. Ah! cur te offendi! ô qui te nunquam offendisset!*

Hier. 9 *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, vt peccatorum meorum grauitatem deplem, ingra-*
titu-

titudinisque neuos ac maculas omnes
 emaculem ? ô peccatum ! ô Dei mei
 labor & dolor ! ô peccatum, ô animæ
 meæ perniciës & exitium ! vt ego te
 detestor ! vt ego te abominor ! absit
 vt vllum dehinc, etiãsi mille annis
 vixerim, mihi tecum sit cõmercium.
 Moriar bone Iesu, & millies ante mo-
 riar, quàm te rursus offendam. Susci-
 pe me Iesu crucifixe, inter amorosa il-
 la brachia, quæ pro me in cruce ex-
 tensa video, & amplector. Suscipe me
 inter desiderabiles amplexus tuos, &
 trahè ad te animam meam. Suscipe me
 bone Iesu, in misericordia tua, & non
 confundas me ab expectatione mea ;
 Suscipe in pace spiritum meum.

Carissime frater aspice Deum tuum, *Cur*
 en caput ad te inclinat, nempe vt tibi *caput*
 figat amoris osculum, tibi que hæc in *incli-*
 cordis aurem instillet: Philippe, Iaco- *nati.*
 be, &c. amore amoris tui morior : ne
 ergo mori recuses amore amoris mei.
 Dic tu illi : Da bone Iesu, vt nunc sal-
 tem, amore amoris tui moriar, qui a-
 more amoris mei, dignatus es mori.

Fortasse etiam, ideò te versus caput
 incli-

Luc. 23 inclinat, vt tibi dicat quod bono La-
troni: *Hodie mecum eris in paradiso.* Dic
ergo illi:

Domine, memento mei quia veni-
sti iam in regnum tuum. Et quia iam
es in regno tuo, me in hoc exilio ge-
mentem respice, & hinc abeuntem, in
regnum tuum admitte. Hoc ego te ro-
go, bone Iesu, per sacratissimum hoc
caput pungentibus spinis obsitum; per
crucem pretioso rubentem sanguine,
per apertilateris hiantia vulnera; de-
nique per acerbam mortem tuam.

*Cur
exten-
sa bra-
chia.*

Vidésne extensa, affixaque cruci
brachia.

1. Moysen alterum puta, qui, dum
pugnas cum hostibus tuis, oratione sua
victoriam tibi conciliabit. Dicamus
ergo.

Pf. 21.

Eia dulcissime Redemptor, Do-
mine Iesu, per illas lacrymabiles vo-
ces, quas in cruce moriturus edidisti:
Deus, Deus meus quare me dereliquisti? ne
quæso derelinquas me in hora mortis
meæ.

2. Non contentus pacis osculum
præbuisse, vult insuper tibi præbere
am-

amplexum: Amplectere & tu, illum;
& dic cum sponsa: Inueni quem dili-
git anima mea, tenui eum nec dimit-
tam, donec benedixerit mihi, & intro-
ducat me in domum suam.

3. Ideò sursum eleuat brachia, vt
æterno Patri offerat redemptionis tuę
pretium. Quàm pretiosa es anima
mea, quam tanto pretio emit Deus
tuus! quid non cum sanguine & per
sanguinem vnigeniti filij tui donabis
nobis, Ô Pater? *Vox sanguinis fratris
nostri clamat ad te de terra. Audi Pater vo-
cem sanguinis filij tui.* Gen. 4.

4. Vt omnes clarè videant nihil ef-
se in eo quod amoris caractere non
insigniatur.

Cernitur in toto corpore sculptus amor?
Ecce in manibus & in pedibus, & in
toto corpore tuo descripsisti me bone
Iesu, lege scripturam tuam & salua me.

Ah! quomodo amauit nos Domi-
nus Iesus! ideò amo te mi Iesu, ex to-
to corde meo, & ex tota anima mea.

Ah! cur non te semper amaui bonitas
infinita! serò te amaui bone Iesu, serò
te amaui.

5. Vt

5. Ut te, in amorosa illa brachia
fidenter conijcias. Ne metue, non te
subtrahet vt cadas. Dic ergo illic cum
B. Nicoleta: *Moriar, moriar modo inter
amantissimas Iesu vlnas moriar. Feliciter
cedit, qui in manus Dei cedit.* Et cum B.
Augustino: *Inter brachia Salvatoris mori
& viuere volo, & mori cupio.* Manualis
cap. 23.

*Ad pe-
des.*

Contemplare etiam pedes, quos ad
te demittit; nempe, vt eos cum Mag-
dalena contriti cordis lacrymis irri-
ges, & vt ex ijs discas quo modo tibi
ex hoc mundo ad cælum grassandum
sit.

Non est suavis è solo, in cælum via.
Oportuit Christum pati & ita intrare
in gloriam suam; & tu, velles gratis
intrare in gloriam alienam? dic ergo
cum Bonauent. *Nolo Domine, nolo viuere
sine vulnere; quia te video vulneratum.*

*Cur a-
pertum
latus.*

Quid sibi vult, tam luculentâ pla-
gâ apertum latus? Non poterat intus
contineri diuini amoris flamma: rum-
puntur crates pectoris, vt foras erum-
pat: præterea

2. Voluit amor ostendere se cau-
sam

sam esse omnium quę Christus fecit & passus est.

3. Ut ex illa septuplum quàm consuevit succensa amoris fornace, ardentibus sagittis continenter transfigaris.

Denique, ut in nidulo illo, si voles, placidissimè obdormias. Audi Bernardum. *Aperta est nobis vltro vrbs illa refugij, sinus matris expansus est, parata sunt foramina petra, patent viscera misericordia Dei nostri: hoc refugium qui declinat, nihil mirum si effugere non mereatur. Ingredere in petram, ait Propheta, & abscondere in fossa humo à facie timoris Domini. Isaia 2.*

Quis mihi hoc tribuat, ut, non in inferno, sed in latere tuo abscondas me Domine donec transeat furor tuus?

Hos, vel similes, affectus conabitur excitare in moribundis Amicus fidelis, vel prolata Christi de cruce pendens imagine, vel alia data acceptave occasione.

K CAPVT

CAPVT QVINTVM.

*Quo modo se gerat Amicus fidelis,
cùm æger agit animam?*

QVando æger vi morbi, eò redactus erit vt animam agere videatur; si quid illi Amicus fidelis suggerendum iudicauerit, faciat id paucis, tractim, articulatè & interruptè, quod ijs perpendendis otium aliquod ægro permittatur.

Reperire est interdum, aliquos, qui miseros agonizantes longis ac molestis sermonibus angant, ac desolent potiùs, quàm subleuent ac consolentur, concionatores crederes, ita Rhetoricos locos omnes percurrunt sacra Scripturæ ac Patrum testimonijs, verborumque flosculis exornant: nã, ea intempestiua & concionandi ratio. Crediderim moribundos multos esse, quibus permolestè accidunt eiusmodi consolationes, quique si possent, cum

Iob. 16 Iobo dicerent: Consolatores, onerosi vos estis.

estis. Noui ego, sed puer virum appri-
mè doctum, qui cùm luctaretur iam
cum morte, visitatus est à nescio quo,
qui eiusmodi cōcionatoris partes obi-
bat; sed vultu primò, contractiore ab
ægro, vt desisteret, quasi admonitus
est. Cùm verò declamandi finem non
faceret, victa scilicet moribundi pa-
tientia est; quare collectis, quoad po-
tuit affecti corpusculi viribus, diutur-
num silentium abrumpens: Obtun-
dis, inquit, obtundis. Et ad circum-
stantes conuersus: Apagete amabò,
importunum hunc Concionatorem.

Clamosas illas, operosasque, siue
exhortationes siue declamationes, hoc
dilemmate concludo superuacaneas
esse. Vel intelligit moribundus, quæ
dicis, vel non intelligit: si intelligit,
nil opus tanto clamore: si non intelli-
git, multo minùs; imò si intelligit, si-
natur auscultare vocem Domini Dei
sui, hora illa, diuiniore susurro ani-
mas ad se inuitantis. Quòd si vere are-
ne diuino semini inimicus homo, ca-
codæmon inquam, superseminet zi-
zania; accede & tu, per me licet; euel-
le,

le, si potes, sed cum ea moderatione, ut non officiat & tritico.

Breues aliquas oratiunculas siue sententiolas è sacra Scriptura, vel ex Sanctis Patribus ad manum habe, quas subinde, moribundo, in aurem instilles: sed modo superius indicato, id est, piè, tractim, articulatè & interruptè, siue per interualla, ut ne defatigetur æger, ei que ruminandi otium concedatur.

Lubet è Rituali Romano, orationes moribundo suggerendas mutuari, ut discant quàm longè aberrent à scopo, qui mortuis interdum, aut certè iam mox morituris tam operosè concionantur. Cùm tempus, inquit expirandi institerit, ipse moriens, si potest, dicat; vel si non potest, assistens, siue Sacerdos pro eo clara voce pronuntiet: Iesu, Iesu, Iesu. Quod, & quæ sequuntur, ad illius aures, si videbitur, etiam repetat.

In manus tuas Domine commendo spiritum meum.

Domine Iesu Christe, suscipe spiritum meum.

Sancta

Sancta Maria, ora pro me.

Maria Mater gratiæ. mater misericordiæ, tu nos ab hoste protege, & hora mortis suscipe. *Ita Rit. Rom. p. 140.*

His ego nonnullas parte secunda annectam.

Vnum addo quod prius dici oportuit; moneat ægrum Amicus fidelis, vt quando vox illum destituerit signo aliquo, verbi gratia, capitis nutu, vel manus compressione, sibi indicet an iterum desideret sacramentaliter absolui.

CAPVT SEXTVM.

§. PRIMVS.

Quenam mortuo præstanda sint ab Amico fideli.

POSTquam moribundus expiraauerit, orationesque funebres recitatae fuerint, Amicus fidelis defuncti animam parentibus, circumstantibusque sedulo commendabit; dicet autem nullo modo defunctum efficacius ab eis iuari posse, quam si purgata statim

per confessionem conscientia ad communionem religiosè accedant, eique cõmunionis suæ fructum aliquem, per modum suffragij, impertiant. Et ne nihil è domo luctus assistentes domum suam reportent; intelligant ex Amico fideli quàm consultum sit per rectam vitæ innocentis viam ad bonam ac felicem mortem ambulare vitæ verò innocentiam acquiri conservarique per Sacramentorum pœnitentiæ & Eucharistiæ frequentationem.

2. Quàm iuuet ad solatium animæque tranquillitatem in morte obtinendam, de totius vitæ noxis generaliter aliquando confessum esse, eaque tempestivè nomina deleuisse, quibus, siue ad famæ, siue ad bonorum restitutionem obligamur.

3. Benè expendat Amicus fidelis, coram assistentibus, quàm pretiosum sit tempus quod ad salutem nostram operandam Diuinum nobis Numen concedit. Dicat nos versari in hoc sæculo sicut mercatores in nundinis, quarum tempus cum præterierit, negotiari frustrà desideres.

Fronte

Fronte capillata ; post est occasio calua.

4. Dicat vitam hanc esse quasi auri-
fodinam thesaurumque passim expo-
situm vnde sibi omnes, exiguo admo-
dum labore, eruere possint diuitias
æternùm duraturas. Quidni ergo iux-
ta Apostoli monitum, eiusmodi bo-
nis comparandis insudamus ? *Bonum,*
inquit, facientes non deficiamus ; tempore Gal. 5.
enim suo metemus, non deficientes.

5. Scitari poterit, satisne videant
quanta sit voluptatum, diuitiarum,
honorum, rerumque omnium terre-
narum vanitas, quæ tam miserum ac
infelicem sortiuntur exitum. Quid tã-
dem hinc ex ijs asportamus ? linteo-
lum vnum, infami luto ac sanie, iam
iam fædandum, & à vermibus corro-
dendum. *Subter te sternetur tinea, inquit Isa. 14*
Propheta, & operimentum tuum erunt
vermes.

6. E contrario virtutum bono-
rumque operum fructus erunt suauis-
simi ; neque modò in hac, sed & in fu-
tura illa ac beata vita perennabunt,
iuxta illud Ioannis: *Audiui vocem de cæ-* *Apoc.*
lo dicentem mihi, scribe, beati mortui qui in *14.*

Domino moriuntur : amodo iam dicit spiritus vt requiescant à laboribus suis : opera enim illorum sequuntur illos ; ad gloriam , nempe , perpetuamque felicitatem.

7. Cùm mors sit tam certa , hora verò tam incerta ; petat à circumstantibus, quomodo audeamus nobis longam vitam polliceri, & ea spe decepti, vitæ melioris curam studiumque deponere? bene profectò, vt omnia, Diuus Hieronymus: Indignus est nomine Christiani, qui in eo statu vult viuere, in quo nollet mori. Proinde, se quisque examinet, videatque diligenter, ecquid sit in interiori animæ domo, quod abesse vellet, si mors ipsa iam pro foribus staret : Erit Epilogi instar, verum istud ac salutare Philosophorum pronunciatum.

§. SECVNDVS.

*Sapè de morte ante mortem
meditandum.*

Videtur optimo Dei, naturæque consilio factum esse, vt homo, quotidie,

quotidie, velit nolit, quodammodo cogatur mortis suæ meminisse, cuius imaginem ante se continenter expressam habet. Dic amabo, mi homo, quid est somnus, cui quotidie libenter iuxta ac liberaliter indulges? nonne imago mortis? caue neges, ne tibi stulti nomen accersas: quid lectus, ubi, quasi in tumulo absconderis? nonne imago tui sepulchri? quid stragula, quibus, cadaueris instar, obuolueris? nonne prænuncia sunt linteoli tui feralis?

Accedat ergo homo ad cor altum, & Ps. 61.
quod ruditer natura præfiguratur, altiori mentis indagine perscrutetur.

Sedebit solitarius, inquit Propheta, & Thren.
eleuabit se super se. Non aberit pre- 3.

tium operæ: nam si fabricando fabrici fimus, hoc, ut spero, meditando sæpè de morte consequemur, ut cum seriò obeunda aduenerit, peritè magis ac salutariter obeatur. *Semper morere, inquit ille, ut mortuus semper uiuas. Faciebat id D. Paulus, vnde ad Corinthios. Quotidie mor-* 1. Cor.
rior. 15.

K 5

Et

Et nos, quibus incumbit semel dūtaxat reapse mori, moriamur sæpius, imaginatione, id est, mortem nobis quasi præsentem constituamus; & quomodo excipienda obeunda que sit, sedula mentis cogitatione pertractemus. Indignabatur olim Hieronymus, vndique magistros accersiri, à quibus, omnes ferè artes addiscerentur, doctrinam verò Christianam, ita passim ab omnibus negligi, vt de magistris consulendis ne cogitaretur quidem. Idem queri possit de neglectu Artis bene moriendi, & *hinc illa lacrymæ*; idè scilicet, tam inuisa mors, tamque terribilis existimatur; haud dubiè futura gratior, aut saltem minùs terribilis, si frequenti meditatione magis familiarem illam nobis faceremus.

Haud difficulter artem illam exercemus, cuius experimentis crebrioribus habitum iam nobis comparauimus.

Concedunt in campum qui ad brauium adspirant, ibique equos suos sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, quaqua versum denique inflectunt,

Etunt, ac gyros mille conficiunt, vt,
vbi in equestri palæstradiu multum-
que proluserint, auratam tandē gem-
mam (quod est equestris decursionis
præmium) faciliùs assequantur.

Ita solent & qui artis cuiusvis speci-
men aliquod singulare edere statuunt,
non ante id faciunt, quàm multis ex-
perimentis in tyrocinio, industriam
suam magistro artis probauerint. Et
nos, priusquam artis bene moriendi
solemne documentum, & quasi pro-
fessionem edamus (*periculosa plenum
opus aleæ*) in præcedentibus experimen-
tis, toto vitæ nostræ tyrocinio vtiliter
admodum exercebimur; ita enim fiet
vt bene morientium ius, ac præroga-
tiuum nanciscamur, inque eorum col-
legium ac ordinem, in cælum, inquam,
Deo Agonotheta adlegamur.

Quid porrò restat, nisi vt mortuo
sepultoque Epitaphium componatur?

§. TER-

EPITAPHIVM
HOMINIS CHRISTIANI.

SISTE VIATOR;

Et ad me, Sodes, Descende

In hanc Domum Figuli:

Et scies, si nescis,

QVID SIS, QVID FUTVRVS,

Nam & ego, quod es,

FVI,

Et quod sum

TVERIS.

Ego putredinis filius, & frater

Vermium.

NOMEN *ne quære;*

Euanuit cum vita.

QVID ILLA?

Heu! Vita continenter currit ad
Mortem, etiam inuita.

Ad

Ad Mortem, autem?

imò verò

AD ÆTERNITATEM.

Ah! quàm vellem plus

VIRTUTI,

Minus permissem me

VANITATI.

Nunc istud mihi non nisi optare,

Tibi, etiam præstare licet.

FELICISSIMAE AETERNITATIS

Portum ingredi potes plenis velis,

Si ita velis.

Vt non impingas in scopulū

RESPICE scopum;

Morere, inquam, & sepè morere:

Hoc Vita tua erit probatior, quo in

illa, mors ista crebrior.

EXTREMUM

QVOD TE ALLOQVOR, HOC EST:

Si

158 AMICI FIDELIS
Si sæpè attenderis umbram
OCCIDENTIS TVI,

Pertinges ad veram Lucem

ORIENTIS ÆTERNI.

SED

Væ illis quibus factæ sunt
umbræ longiores
Vesperis;

Hier. 6

Inquit Propheta.

ILLVD VÆ, TV CAVE.

MODVM QVÆRIS?

*Cogita dies antiquos, & annos
aternos in mente habe.*

Pf. 27.

ABI MODO,

Et quod ego tibi æternum
vt gaudeas; Tu mihi reci-
proca prece seriò
adprecare.

Finis primæ Partis.